

Vademecum leerplan

Basiszorg en ondersteuning

3de graad A-finaliteit

The infographic features a central purple binder clip at the top with the text "Kwaliteitsvol handelen". Below it is a large white circle containing a family of diverse people. Surrounding this central circle are ten smaller illustrations depicting various care and support activities: a person cleaning, a person with a walker, a person at a table, a person at a desk, a person at a stove, a person at a table, a person at a desk, a person at a desk, a person at a desk, and a person at a desk.

♡ 👤 📍

Basiszorg.en.ondersteuning 😊 **IK ALS PROFESSIONAL**
#huishoudhulpzorg #logistiekassistentindezorg #doelendieleidentotBKKinderbegeleider
#doelendieleidentotBKverzorgendezorgkundige

Inhoudsopgave

1	Het leerplan Basiszorg en ondersteuning met bijhorende krachtlijnen	3
2	Beroepskwalificaties gekoppeld aan deze richting	4
3.	Deel 1 Kwaliteitsvol handelen	
	LPD1 De leerlingen handelen belevingsgericht vanuit een holistische, dynamische en emancipatorische mensvisie	5
	LPD2 De leerlingen handelen volgens afspraken, protocollen en procedures.	17
	LPD3 De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren in functie van de continuïteit van de zorg en ondersteuning, veranderingen bij cliënten en onregelmatigheden in de woon-, leef- en speelomgeving.	18
	LPD 4 De leerlingen handelen volgens de professionele gedragscode	20
	LPD 5 De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.	22
	LPD 6 De leerlingen werken samen in team in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.	29
	LPD 7 De leerlingen plannen en organiseren op methodische wijze een opdracht of zorg met aandacht voor het zorg- en ondersteuningsplan.	31
	LPD8 De leerlingen handelen hygiënisch met aandacht voor gezondheidsbevordering en eenvoudige sterilisatietechnieken.	34
	LPD 9 De leerlingen handelen veilig voor zichzelf en voor anderen met aandacht voor preventie van besmetting en infectie.	38
	LPD 10 De leerlingen handelen ergonomisch met aandacht voor de eigen ergonomie en de ergonomie van de cliënt.	42
	LPD11 De leerlingen handelen economisch en duurzaam met aandacht voor het sorteren en verwijderen van afval.	45
	LPD12+ De leerlingen ontwikkelen gezondheidsvaardigheden in functie van het eigen mentale welbevinden.	48
	LPD13 De leerlingen reflecteren over een situatie, het eigen handelen en het effect ervan op anderen.	51
	LPD14 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem of een uitdaging in de context van zorg en ondersteuning door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.	58

1 Het leerplan Basiszorg en ondersteuning met bijhorende krachtlijnen

1.1 Signaleren van en tegemoetkomen aan wensen en noden van cliënten.

(In)directe zorg verlenen gebeurt niet op willekeurige wijze maar gaat sterk uit van de wensen van de cliënt of het opmerken van de noden die de betrokkene al dan niet verbaal formuleert. De leerlingen zetten maximaal in op preventie en handelen binnen de bevoegdheden die hen zijn toegewezen. Dat vergt observatievaardigheden die de leerlingen inzetten om de behoeften van de cliënt in kaart te brengen. De leerlingen ontdekken welke verschillende actoren betrokken zijn in de organisatie.

1.2 (In)directe zorg verlenen die inspeelt op de hulpvraag van cliënten.

De leerlingen voeren vlot technische vaardigheden uit, zowel in de huishoudelijke, logistieke als in de verzorgende context. Een brede waaier aan contexten kan daarbij aan bod komen. Ze groeien in zelfstandigheid naarmate de derde graad vordert.

1.3 (Ped)agogische vaardigheden hanteren bij diverse groepen cliënten.

In een professionele context zullen de leerlingen verbinding maken met cliënten van zeer uiteenlopende aard. Er wordt niet alleen verwacht dat ze specifieke zorgen uitvoeren. De leerlingen ondersteunen, begeleiden en voorzien activiteiten waarbij ze vertrekken vanuit de wensen en behoeften van de doelgroep.

1.4 Werken aan en in een diverse samenleving.

De leerlingen zullen niet alleen meewerken aan een samenleving die diversiteit steeds meer omarmt maar er ook in staan en er deel van uitmaken. Dat gebeurt vanuit een overtuiging dat functioneren in een diverse maatschappij mogelijkheden biedt om te komen tot duurzame relaties met de ander. Daartoe ontwikkelen de leerlingen duurzame, sociale en communicatieve competenties.

1.5 Participeren in het team met oog voor de werking en de organisatie van de voorziening.

De leerlingen werken interdisciplinair samen in de organisatie, functioneert flexibel in het team en kan de praktische werking volgens de bestaande afspraken mee organiseren. Aan het einde van de opleiding bereiken de leerlingen het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar die gericht is op levenslang leren.

2 Beroepskwalificaties gekoppeld aan deze richting

BK logistiek assistent in de zorg

BK huishoudhulp

Naast deze BK' s verwerven de leerlingen een set relevante competenties uit de BK' s:

BK [Verzorgende](#) en BK [Zorgkundige](#)

BK [Kinderbegeleider baby's en peuters](#) en BK [Kinderbegeleider schoolgaande kind](#)

Deel 1 Kwaliteitsvol handelen

LPD1 De leerlingen handelen belevingsgericht vanuit een holistische, dynamische en emancipatorische mensvisie

Beginsituatie

Leerlingen leerden handelen vanuit de holistische, emancipatorische en dynamische mensvisie binnen een schoolcontext. Ze leerden belevingsgericht handelen met aandacht voor authenticiteit en integriteit en het welbevinden en betrokkenheid.

Toelichting

Holistisch betekent dat de mens een samenspel/geheel is van fysieke (lichamelijk), psychische (geestelijk), sociale (in relatie met anderen) en existentiële (spiritueel, waarom leef ik?) elementen die elkaar steeds beïnvloeden. Ieder mens is uniek en heeft eigen behoeften en wensen die bovendien in de tijd kunnen variëren.

Welbevinden en gezondheid verhogen als de elementen in evenwicht zijn. Verandert er één element, dan heeft dat zijn invloed op de andere elementen en kan het evenwicht verstoord zijn en dus het welbevinden en gezondheid verlaagd zijn.

Emancipatorisch betekent dat de mens de kans krijgt en neemt om eigen keuzes te maken (recht op inspraak) naargelang zijn mogelijkheden. In de professionele zorgrelatie is het respecteren van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, autonomie en de empowerment een belangrijk uitgangspunt.

Dynamisch betekent dat de mens steeds kan groeien/ bijsturen, nooit helemaal 'af' is, in voortdurende wisselwerking met zijn omgeving. De unieke mens staat in voortdurende wisselwerking met zijn omgeving. Beide beïnvloeden elkaar. Deze wisselwerking is complex, dynamisch.

[Link van deze mensvisie met zorgverlening en begeleiding \(visie op zorg LPD 15\)](#)

Binnen de zorgverlening is het belangrijk naar de totale mens en zijn omgeving te kijken. De gezondheidspatronen van Gordon zijn een wetenschappelijk onderbouwde classificatie om de totale gezondheid van de mens in kaart te brengen. Op basis van deze gezondheidspatronen verzamelen hulpverleners informatie over de zorgvragers.

Bij het opstarten van een zorgproces of begeleiding is het een valkuil om niet naar de totale mens te kijken maar enkel naar het zorgprobleem of deficit en/of de begeleidingsvraag. Voor om het even welke vorm van zorgverlening moet men zicht krijgen op de totale mens en zijn omgeving en nagaan welke invloed de zorgvraag heeft voor het menselijk functioneren. Om dit menselijk functioneren in kaart te brengen heeft de WHO in 2001 de ICF gepubliceerd (International Classification of Functioning, Disability and Health.)

De ICF is een begrippenkader waarmee het mogelijk is het functioneren van de mens en de eventuele problemen die mensen daarbij ervaren, te beschrijven. Ook de factoren die op dat functioneren van invloed zijn, worden vastgelegd.

Het belevingsgericht handelen: men spreekt vaak van warme zorg voor cliënten. Een belevingsgerichte aanpak is een concretisering van die warme zorg. Binnen het belevingsgericht handelen ziet men de cliënt als een volwaardige partner in de zorgrelatie. Het veronderstelt ook een grondhouding van openheid voor diversiteit. Leerlingen leren open staan voor wat de cliënt belangrijk vindt en stemmen hun handelen daarop af.

Mogelijke samenhang

- Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met algemene principes van gezondheidsbevordering (LPD 17), met patronen van Gordon en ICF
- Je biedt dit leerplandoel aan in samenhang met reflecteren (LPD 13)
- Er is ook samenhang met de verschillende uitvoerende handelingen zoals maaltijden bereiden (LPD 23), reinigen en onderhouden van leefomgeving (LPD 26), ondersteunen bij administratieve handelingen (LPD 27) maar ook met de leerplandoelen die het pedagogisch handelen vormgeven (LPD 28).

Pedagogisch didactische tips

Dit leerplandoel situeert zich op het beheersingsniveau **toepassen**. Het is belangrijk dit doel dan ook op toepassingsniveau te realiseren en evalueren.

In de klas kan je aan deze doelstelling werken via concrete situatieschetsen of casussen waarbij leerlingen leren om belevingsgericht te handelen bij verschillende doelgroepen/contexten.

Belangrijk is dat leerlingen bij elke opdracht of handeling die ze doen, deze afstemmen op de unieke en totale persoon vanuit een gelijkwaardige zorgrelatie.

Tijdens de stage leren de leerlingen dat belevingsgerichte zorg het fundament is voor persoonsgerichte zorg.

Aanbevolen websites

- Diversiteit: kruispuntdenken + info diversiteit 2de graad
<https://www.schooluitdekast.be/vormingvrijwilligers/informatie/de-theorie-kruispuntdenken>
- Cultuursensitieve zorg
<https://www.kenniscentrumwvz.be/cultuursensitieve-zorg>
<https://www.tegek.be/psychische-problemen/iemand-helpen/cultuursensitieve-zorg>
<https://www.vivosocialprofit.org/bijleren-over-cultuursensitieve-zorg?>
<https://www.vilans.nl/kennis/kleurrijke-zorgverleners>
Ziedet? : e-learningplatform over culturele diversiteit in de zorg- en welzijnssector.
- Persoonsgerichte zorg
[Nieuwsberichten over persoonsgerichte zorg | Kennisplein Zorg voor Beter](#)

Gezondheidspatronen van Gordon als classificatie voor de gegevens van de totale mens

Deze geven een holistisch beeld van de mens

Gezondheidspatronen in relatie tot de stelsels van het menselijk lichaam

Gezondheidsbeleving en -instandhouding

- begrippen: gezondheid en welzijn, - beleving, - instandhouding, - bevordering, preventie
- gezondheids- en welzijnsbeleid: kernelementen
- gezondheidsdoelstellingen
- geneesmiddelen
- vaccinaties
- EH Eerste Hulp en reanimatie
- participeren aan projecten/acties

Voeding en stofwisseling

- spijsverteringsstelsel
- huid
- afweer - immuunsysteem

Uitscheiding

- urinestelsel
- darmstelsel

Activiteiten

- bewegingsstelsel
- ademhalingsstelsel
- hart- en bloedvatenstelsel

Slaap en rust

Waarneming en cognitie

- zintuigen: oog, oor, neus, tong, huid
- zenuwstelsel - hersenen

Seksualiteit en voortplanting

- voortplantingsstelsel man/vrouw
- endocrienstelsel

Zelfbeleving

Rol en relatie

Stressverwerking

Waarden en levensopvatting

Richtvragen bij lezen van casus/observeren/...

Gezondheidsbeleving en instandhouding

Hoe is de gezondheid van de gebruiker in het algemeen?

Is gebruiker het afgelopen jaar ziek geweest?

Wat doet de gebruiker om gezond te blijven?

(drinken, roken, sociaal contact...?)

Heeft de gebruiker het altijd gemakkelijk gevonden om voorschriften van **arts**, verpleegkundige, zorgkundige, kinesist, therapeut,... op te volgen?

Belangrijkste klacht op vlak van gezondheid?

Heeft de gebruiker momenteel een infectie of overdraagbare besmettelijke aandoening?

Is de gebruiker ergens allergisch voor?

Is de gebruiker in staat de eigen geneesmiddelen in te nemen? Bij problemen, wie helpt?

Heeft de gebruiker last van stemmingswissels?

Voeding en stofwisseling

Wat eet drinkt gebruiker normaal (soort/hoeveelheid).

Eetlust?

Dieet?

Gebruik van aanvullende middelen? (vitamines, preparaten, tussendoortjes,...)

Recente gewichtsveranderingen?

Moeite met slikken?

Gebitsproblemen?

Gebitsprothese?

Huidproblemen?

Genezen wonden goed of slecht?

Koud of warm hebben?

Uitscheiding

Problemen met ontlasting?

- Doet gebruiker iets om problemen te voorkomen?
- Gebruikt gebruiker iets om stoelgang te reguleren?
- Hoe verlopen de sociale contacten hierdoor?

Problemen ten aanzien van het urineren?

- Last van incontinentie?

- Hiervoor in behandeling?
- Hoe verlopen de sociale contacten hierdoor?

Last van transpiratie?

Schaamtegevoelens of decorumverlies?

Neemt de gebruiker medicatie m.b.t. de uitscheiding?

Activiteiten

In hoeverre is gebruiker in staat volgende activiteiten te doen? (voeding, aankleden, alg. mobiliteit, koken, huishouden, financiën, verzorging, baden, toiletgang, uit bed komen, winkelen,...)

Neemt tijd voor zichzelf wanneer het nodig is? Blijkt uit?

- Belangrijkste dagelijkse activiteiten? Welke?
- Dagelijkse gewoonten? Welke?

Zijn er lichamelijke beperkingen waardoor gebruiker in activiteiten wordt belemmerd? Welke?

Vermoeidheidsklachten?

- Afgelopen tijd passiever geworden? Blijkt uit?
- Problemen met het starten van de dag? Blijkt uit?

Hobby's? vrijetijdsinvulling?

Zijn er activiteiten weggevallen als gevolg van huidige problemen?

Slaap en rust

Afgelopen tijd verandering in de duur van slaap?

Verandering in kwaliteit van slaap? (in- en/of doorslaaproblemen?)

Doet gebruiker iets om te kunnen slapen? (wat?)

Hoe lang slaapt gebruiker normaal?

Voelt gebruiker zich uitgerust bij het wakker worden?

Last van dromen, nachtmerries?

Neemt rustperiodes overdag?

Kan zich gemakkelijk ontspannen?

Cognitie en waarneming

Moeite met horen, zien, ruiken? Hulpmiddelen?

Welke taal spreekt gebruiker?

Zijn er recent veranderingen opgetreden in denken van gebruiker?

Moeite met spreken?

Moeite om beslissingen te nemen?

Zijn er recent veranderingen opgetreden in het concentratievermogen van de gebruiker?

Zijn er recent veranderingen opgetreden in de oriëntatie van de gebruiker.
Pijnklachten?

- Waar, wanneer, soort pijn?
- Wat doet gebruiker doorgaans tegen de pijn?
- Wat doet gebruiker om pijn/ongemak zoveel mogelijk te voorkomen?

Zelfbeleving

Hoe beschrijft de gebruiker zichzelf (in het kort)
Kan de gebruiker voor zichzelf opkomen? Waaruit blijkt dat?
Is de stemming van de gebruiker onlangs veranderd?
Hoe voelt de gebruiker zich op dit moment?
Is er de laatste tijd iets veranderd in concentratie- of denkpatroon ten gevolge van de stemming.
Zijn er veranderingen in uiterlijk en/of mogelijkheden waardoor gebruiker zich anders voelt.
Hoe staat het met de lichamelijke energie van de gebruiker (sterk, zwak, krachteloos, genoeg, te veel, te weinig,...)
Zorgt de gebruiker goed voor zichzelf? Waaruit blijkt dat?

Rollen en relatie

Getrouwd/samenwonend/alleenstaand?
- Kinderen?
- Gebruiker is tevreden over thuissituatie?
Gebruiker heeft steun aan vrienden of familiekring?
Beroep of bron van inkomsten?
Opleiding?
Is er de laatste tijd verandering gekomen in uw sociale contacten?
Komt gebruiker uit een groot gezin?
- Plaats in dat gezin?
- Hoe verliepen de onderlinge contacten?
Lid van verenigingen?
- Hoe verliepen de contacten met derden?
Heeft gebruiker de laatste tijd een verlies geleden (werk, personen, enz.)
Voelt gebruiker zich wel eens eenzaam?

Seksualiteit en voortplanting

Veranderingen in seksuele beleving?
Behoefte aan seksualiteit/intimiteit?
Problemen bij zichzelf en bij anderen ten aanzien van seksuele gerichtheid van gebruiker?

Stressverwerking

Hoe reageert de gebruiker gewoonlijk op situaties die spanningen oproepen? (vermijden, ontwikkelen van lichamelijke symptomen, medicatie, meer/minder eten, agressie, praten met anderen, alcohol drinken, gevoelens voor zich houden, slapen/terugtrekken, vertrouwen op religie, zo goed mogelijk zelf oplossen, anders, namelijk....)

Probeert de gebruiker spanningsvolle situaties zo goed mogelijk te voorkomen? Door?

Probeert de gebruiker spanningsvolle situaties zo goed mogelijk op te lossen? Door?

Zijn er situaties waardoor gebruiker in de war geraakt? Welke?

Voelt gebruiker zich wel eens angstig of in paniek?

Weet gebruiker dergelijke situaties te voorkomen?

Zijn er wel eens momenten waarop gebruiker aangeeft niet verder te willen leven? Zo ja, ook op dit moment?

Is gebruiker wel eens agressief?

Heeft gebruiker moeite met het uiten van gevoelens?

Met wie bespreekt gebruiker zijn gevoelens/zorgen?

Waarden en levensovertuiging

Is de gebruiker gelovig? Welke godsdienst/levensbeschouwing?

Heeft gebruiker behoefte aan religieuze activiteiten?

Zijn er gebruiken ten aanzien van geloofsovertuiging waarmee men dient rekening te houden? Ja, wanneer?

Zijn er gebruiken m.b.t. de etnische achtergrond van gebruiker waarmee men dient rekening te houden? Ja, wanneer?

Zorg dragen voor gezondheid en welzijn vanuit een holistische dynamische en emancipatorische mensvisie:

ICF-schema = bio-psycho-sociale visie

Vanuit de patronen van Gordon kan de samenhang gemaakt worden naar het ICF-schema = bio-psycho-sociaal model, met aandacht voor wat de gebruiker belangrijk vindt.

Om het functioneren van mensen te beschrijven heeft de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in 2001 de ICF gepubliceerd. ICF is de afkorting van International Classification of Functioning, Disability and Health.

ICF is een begrippenkader (een soort woordenboek) waarmee het mogelijk is het functioneren van mensen en de eventuele problemen die mensen in het functioneren ervaren te beschrijven plus de factoren die op dat functioneren van invloed zijn.

ICF biedt een standaardtaal én een schema voor de beschrijving van het menselijk functioneren en hetgeen daarmee verband houdt.

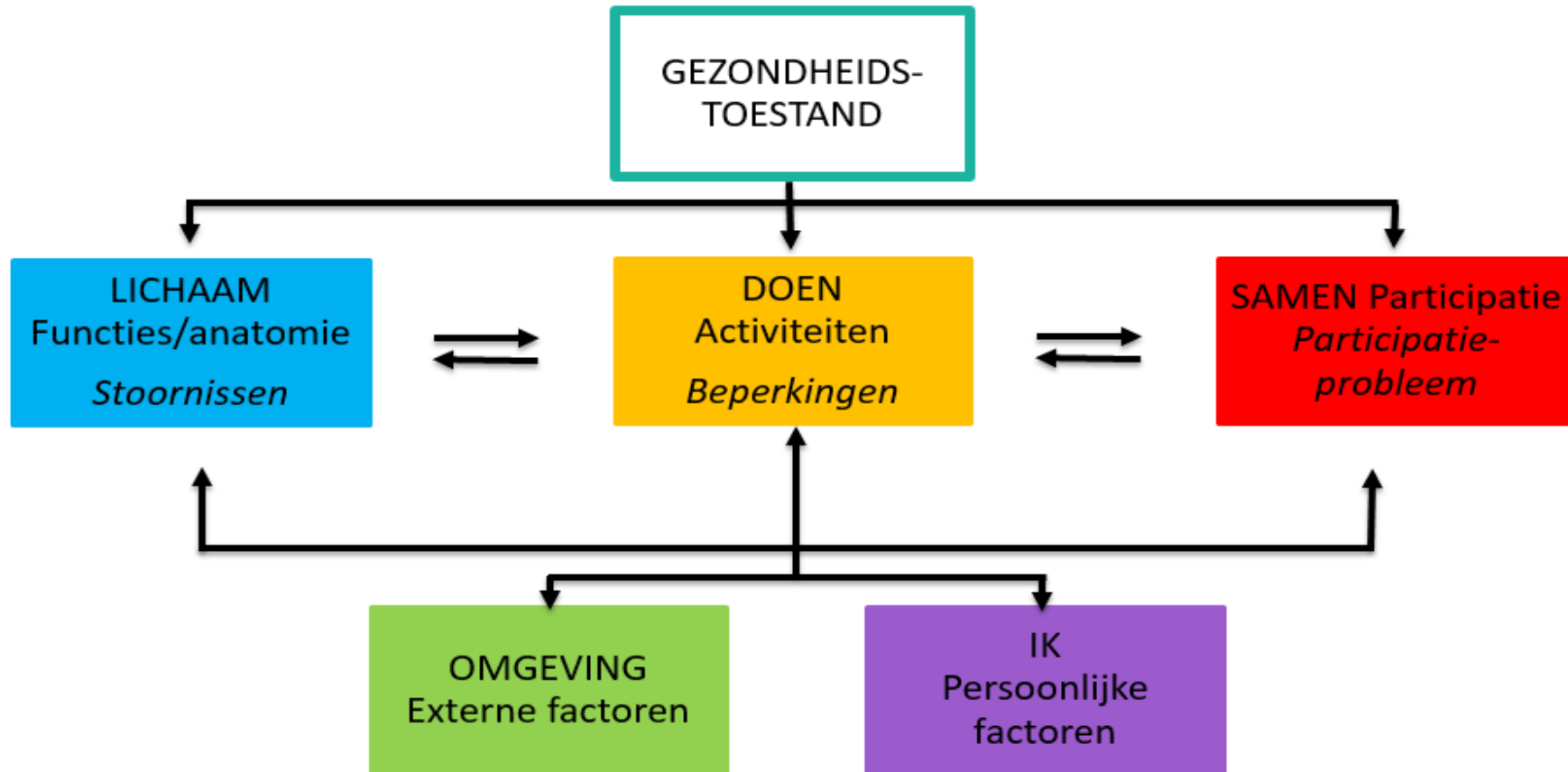
Met ICF kan iemands functioneren worden beschreven vanuit drie verschillende perspectieven:

- het perspectief van het menselijk lichaam (hoe goed functioneren bijvoorbeeld de gewrichten, het hart en de bloedvaten, de hersenen en zenuwen, en de longen van een persoon? Zijn ze onbeschadigd?)
- het perspectief van het menselijk handelen (welke activiteiten voert iemand zelf uit en welke zou hij/zij zelf kunnen of willen uitvoeren?)
- het perspectief van participatie, deelname aan het maatschappelijk leven (kan iemand meedoen op alle levensterreinen (zoals werk, gezin, hobby) en doet hij/zij ook mee? Is iemand een volwaardig lid van de maatschappij?).

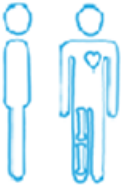

Definities van belangrijke termen

- Menselijk functioneren: functies, anatomische eigenschappen, activiteiten en participatie.
- Functies: fysieke en mentale eigenschappen van het menselijk organisme.
Functioneringsprobleem: stoornissen, beperkingen en participatieproblemen.
- Anatomische eigenschappen: positie, aanwezigheid, vorm en continuïteit van onderdelen van het lichaam.
Stoornissen: afwijkingen in of verlies van functies en anatomische eigenschappen.
- Activiteiten: onderdelen van iemands handelen.
Beperkingen: moeilijkheden die iemand heeft met het uitvoeren van activiteiten.
- Participatie: iemands deelname aan het maatschappelijk leven.
Participatieprobleem: probleem met het deelnemen aan het maatschappelijk leven.
- Externe factoren: de fysieke en sociale omgeving die iemands functioneren beïnvloedt, als belemmerende of ondersteunende factor.
- Persoonlijke factoren: iemands individuele achtergrond (leeftijd, geslacht, sociale status, culturele achtergrond, levenservaring en dergelijke).

Gezondheidstoestand – eenvoudig ICF-schema bio-psycho-sociaal model, met aandacht voor wat de gebruiker belangrijk vindt.

DOMEINEN ICF

Funcies & Anatomische eigenschappen	Activiteiten	Participeren	Externe factoren	Persoonlijke factoren
LICHAAM	DOEN	SAMEN	OMGEVING	IK
				
BEWUSTZIJN	LEREN	HELPEN VAN ANDEREN	HULPMIDDELEN EN TECHNIEK	MIJN ACHTERGROND
ORIËNTATIE	TOEPASSEN VAN KENNIS	RELATIE EN GEDRAG	OMGEVING	MIJN EIGENSCHAPPEN
ENERGIE EN MOTIVATIE	OMGAAN MET SPANNING	OPLEIDING EN WERK	NETWERKEN	LEEFSTIJL
SLAPEN	COMMUNICATIE	OMGAAN MET FINANCIËN	WAARDEN EN NORMEN VAN DE OMGEVING	IK EN WERK
SPECIFIEKE MENTALE FUNCTIES	MOBILITEIT	SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK	VOORZIENINGEN	

ZINTUIGEN	TRANSPORT			
PIJN	ZORGEN VOOR EIGEN GEZONDHEID			
STEM	VOEDING EN VERZORGING			
HART ADEM FITHEID	HUISHOUDEN			
SPIJSVERTERING	DAGELIJKSE ROUTINE			
GEWICHTSREGULATIE				
HORMONEN				
URINE EN VOORTPLANTING				
GEWRICHT EN SPIEREN				
LOOPPATROON				
HUID HAAR EN NAGELS				

LPD2 De leerlingen handelen volgens afspraken, protocollen en procedures.

Leerlingen leerden richtlijnen en procedures kennen en toepassen binnen de schoolcontext of eigen leefomgeving.

Je duidt het verschil tussen afspraken, protocollen en procedures en legt de link met organisatie specifieke protocollen, procedures, afspraken en voorschriften. Je kan de leerlingen de link laten leggen naar het project/missie van een instellingen

- Je kan leerlingen procedures en protocollen binnen verschillende professionele zorgcontexten laten vergelijken en dit zowel binnen residentiële zorg als thuiszorg. Ze ontdekken verschillen en gelijkenissen. Je kan dit zowel in de klas als op stage.
- Je kan leerlingen de link laten maken met het begrip kwaliteitszorg en het belang van afspraken, protocollen en procedures in het realiseren van kwaliteit in een organisatie. Je kiest hier voor situaties die voor de leerlingen in hun eerste kennismaking met het werkveld zeer zichtbaar zijn zoals bv. procedure om handen te wassen en/of te ontsmetten, de wijze waarop maaltijdbedeling in een organisatie verloopt ...
- Je kan leerlingen laten kennis maken met de wijze waarop afspraken, protocollen en procedures tot stand komen in een organisatie en op welke wijze medewerkers hierop al dan niet impact kunnen hebben.

Je kan een duidelijke link leggen met LPD 15, de visie van de organisatie op zorg, wonen en leven.

Zie websites van de stageplaatsen.

LPD3 De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren in functie van de continuïteit van de zorg en ondersteuning, veranderingen bij cliënten en onregelmatigheden in de woon-, leef- en speelomgeving.

In de 2de graad leerden leerlingen doelgericht het gedrag van volwassenen en kinderen observeren. Ze leerden de vaardigheid observeren en rapporteren toepassen. We raden aan om te overleggen met de vakgroep van de 2de graad om na te gaan wat reeds aan bod kwam.

Je leert leerlingen aandacht hebben voor veranderingen op vlak van infrastructuur en materialen, facilitaire of logistieke aspecten die ze opmerken. Leerlingen leren oog hebben voor veranderingen in het gedrag van de cliënt maar ook voor lichamelijke veranderingen enz.. Je leert de leerling observaties te signaleren en bij wie ze dat best doen. Leerlingen leren zowel schriftelijk als mondeling te rapporteren en maken kennis met verschillende manieren om te rapporteren zoals bv. digitale tools.

Er bestaan verschillende modellen/kaders m.b.t. observeren en rapporteren. Je maakt in samenspraak met het lerarenteam van de tweede graad best afspraken over welke modellen die je hanteert. Als leraar/stagebegeleider attendeer je de leerlingen op de terminologie en instrumenten die de stageplaats hanteert en op deontologische aspecten bij het rapporteren.

Het beheersingsniveau van dit leerplandoel is **toepassen**. De bedoeling is dat het doel eerst inhoudelijk aangebracht wordt (bevraag zeker eens de collega's van de 2de graad, wat kwam daar reeds aan bod?) maar de focus ligt hier op het effectief observeren. Je realiseert en evalueert dit doel dan ook op toepassingsniveau.

Je kan dit doel realiseren door opdrachten rond het observeren van kinderen en volwassenen in diverse contexten; bv. via foto's, beeldfragmenten, situatieschetsen, casussen, observatieopdrachten ... Hierbij kan je leerlingen oog leren hebben voor signalen van comfort of discomfort, alarmsignalen, risicofactoren (bv. ivm valpreventie), veranderingen in gedrag en de gezondheidstoestand ... Naast het observeren van veranderingen is het belangrijk om ook oog te hebben voor elementen in de gezondheidstoestand die stabiel blijven of zijn.

Afhankelijk van de opdracht, kan je verschillende kijkwijzers en/of checklists hanteren om gericht te leren observeren. Specifiek voor het observeren, signaleren en rapporteren van veranderingen in de gezondheidstoestand kan je classificaties gebruiken om het totale menselijk functioneren in kaart te brengen.

- Je kan de link leggen met LPD4 (professionele gedragscode) en LPD 5 (samenwerken)
- LPD 16: je kan observeren in verband brengen met de werking van de lichaamsstelsels en leerlingen leren aandacht hebben voor observeren van normaal functioneren en eventuele veranderingen. Ook met LPD 20 (EHBO)
- In samenhang met LPD 31 kan je de leerlingen observatieschalen leren hanteren om de ontwikkeling van een kind te observeren.

LPD 4 De leerlingen handelen volgens de professionele gedragscode

In de 2de graad leren de leerlingen dat de mens een uniek geheel van fysieke, psychische, sociale en spirituele elementen is. Deze visie is een grondhouding in de sector zorg en welzijn. Leerlingen ontdekken het belang van recht op een eigen visie, alternatieve waarden en overtuigingen. Ze krijgen aandacht voor autonomie en zelfbeschikking en dit alles in de persoonlijke of de schoolcontext. De leerplandoelen worden aangeboden met aandacht voor de verschillende assen van diversiteit.

Een professionele gedragscode omschrijft de gedragsregels van iemand in een professionele context. In de sector van zorg en welzijn gaat het in de gedragscode vaak over termen zoals betrokkenheid, empathie, assertiviteit, representativiteit en integriteit. Ook het verschil tussen professioneel en intuïtief handelen komt aan bod.

Je kan werken rond thema's zoals beroepsgeheim, privacy van de cliënt en van zichzelf, grensoverschrijdend gedrag, scheiding beroepscontext en privé, omgaan met noodsituaties en conflicten, enz....Ook het respectvol handelen ten opzichte van zichzelf, de ander (cliënt maar ook het team en de instelling) en materialen kunnen aan bod komen.

Ook de wetgevende aspecten komen aan bod.

Het beheersingsniveau van dit leerplandoel is **toepassen**. De bedoeling is dat het doel eerst inhoudelijk aangebracht wordt maar de focus ligt hier op het effectief professioneel handelen. Je realiseert en evalueert dit doel dan ook op toepassingsniveau.

Je kan dit doel aanbrengen in de klas met behulp van een stellingenspel, casussen en/of situatieschetsen ... Je zoomt in op wat verwacht wordt in een bepaalde situatie, in een specifieke context, bv. wanneer men verontrustende signalen opmerkt of wat zijn afspraken m.b.t. privacy...

Je kan een onderscheid maken tussen afspraken die voortvloeien uit de visie van de organisatie of uit wetgevende impulsen zoals bij fixatie van een cliënt.

Tijdens de stage kan je de leerlingen met de mentor in gesprek laten gaan over de professionele gedragscode op de werkplek; regels en afspraken in verband met het respectvol omgaan met cliënten, hun netwerk en collega's.

Leerlingen passen de professionele gedragscode toe tijdens het handelen op stage. Je kan hen laten reflecteren over stage-ervaringen.

- Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met de holistische visie (LPD 1) en het belevingsgericht handelen (respectvol omgaan met zichzelf, de ander en materialen).
- Samenhang met LPD 13 De leerlingen reflecteren over een situatie, het eigen handelen en het effect ervan op anderen.

- Samenhang met de zorgvisie (LPD 15) en met de taakgerichte doelen zoals maaltijdgebeuren, onderhoud van verblijfsruimtes, helpen bij verplaatsingen ...

- Lesmateriaal beroepsgeheim
[Beroepsgeheim | Belgium.be](https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/106407/introductie-beroepsgeheim-casussen/?previous)<https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/106407/introductie-beroepsgeheim-casussen/?previous>
- [Actua-Zorg: Privacy en sociale media in de zorgsector - YouTube](#)
- Beroepshouding: [free-learning.nl](https://www.free-learning.nl/) | [Gratis e-learning](#)
- Empowerment : <https://patientempowerment.be/het-zit-in-vele-kleine-dingen/>

LPD 5 De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.

In de 2de graad leerden leerlingen op een positieve en opbouwende manier met anderen omgaan met aandacht voor het hanteren van sociale en communicatieve vaardigheden. Ze leerden sociale en communicatieve vaardigheden toepassen in dagelijkse gesprekken en conflictsituaties.

Leerlingen leren communiceren in een professionele context. Bij de start van de 3de graad gaat het om communiceren in een één-één relatie, maar de gesprekken worden steeds complexer naarmate de opleiding vordert.

Leerlingen leren ondersteunende en functionele gesprekken voeren met cliënten en hun sociaal netwerk. Je leert de leerling vanuit een empathische houding sociale en communicatieve vaardigheden inoefenen en hen voorbereiden op stage. Openheid, respect voor diversiteit en waarden zoals autonomie en geborgenheid zijn hierbij een aandachtspunt.

Je kan werken rond het gebruik van ik-boodschappen, non-verbaal reageren, actief luisteren, feedback geven en ontvangen, vragen stellen, communiceren in conflictsituaties, omgaan met agressie en grensoverschrijdend gedrag ...

Heb ook aandacht voor schriftelijke communicatie, o.m. bij een professionele overdracht van informatie. Help leerlingen om correct om te gaan met sociale media en leer ze inzicht verwerven in de gevolgen ervan voor zichzelf en de organisatie.

Eventueel kan je leerlingen vergadertechnieken bijbrengen (+).

Het beheersingsniveau van dit leerplandoel is **toepassen**. Je realiseert en evalueert dit doel dan ook op toepassingsniveau.

Via rollenspelen en vanuit casussen kan je leerlingen, vanuit een professionele en empathische houding, sociale en communicatieve vaardigheden laten inoefenen en hen voorbereiden op stage.

In samenhang met leerplandoel 30 en 33 ((ped)agogisch handelen) kan je via casussen leerlingen vaardigheden met betrekking tot het ondersteunen van het psychosociaal welbevinden en het bevorderen van empowerment en zelfstandigheid laten inoefenen.

Je kan gebruik maken van een communicatiekader zoals verbindende communicatie, de relatiewijzer of de axenroos ... Binnen dit leerplandoel is het gebruik maken van bestaande kaders/modellen echter niet verplicht.

- Samenhang met LPD28 (wensen, behoeften, mogelijkheden en beperkingen): aandacht voor de diversiteit en het afstemmen van de communicatie op de ander.
- Je kan de link leggen naar LPD30 (pedagogisch handelen) en LPD33 (agogisch handelen); hier wordt dieper ingegaan op het ondersteunen van het psychosociaal welbevinden, het bevorderen van empowerment en zelfredzaamheid; omgaan met diversiteit; educatieve ondersteuning en het creëren van een stimulerende en compenserende omgeving.

- Professioneel communiceren
<https://www.etiquette.nl/> + <https://www.etiquette.nl/communicatie/>
- Gespreksvaardigheden - Communiceren in de zorg
<https://www.zorgvoorbeter.nl/communiceren-in-de-zorg> <https://www.zorgvoorbeter.nl/communiceren-in-de-zorg/videos-goed-in-gesprek>
- Intrapreneurship
[ZORO - Provincie Antwerpen](#)
- Non-verbale communicatie
https://www.kieresoel.nl/lichaamstaal/?fbclid=IwAR2lrGZGreO3NB2a6t68anLFyBeGsTW54qdtizHTeNHNqo1XKB_VavfHciw
- Op [klascement](#) staat heel wat info omtrent conflicthantering.

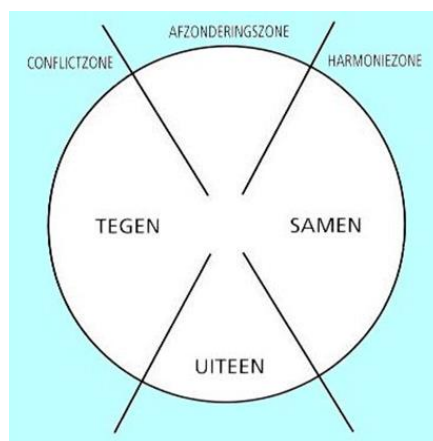
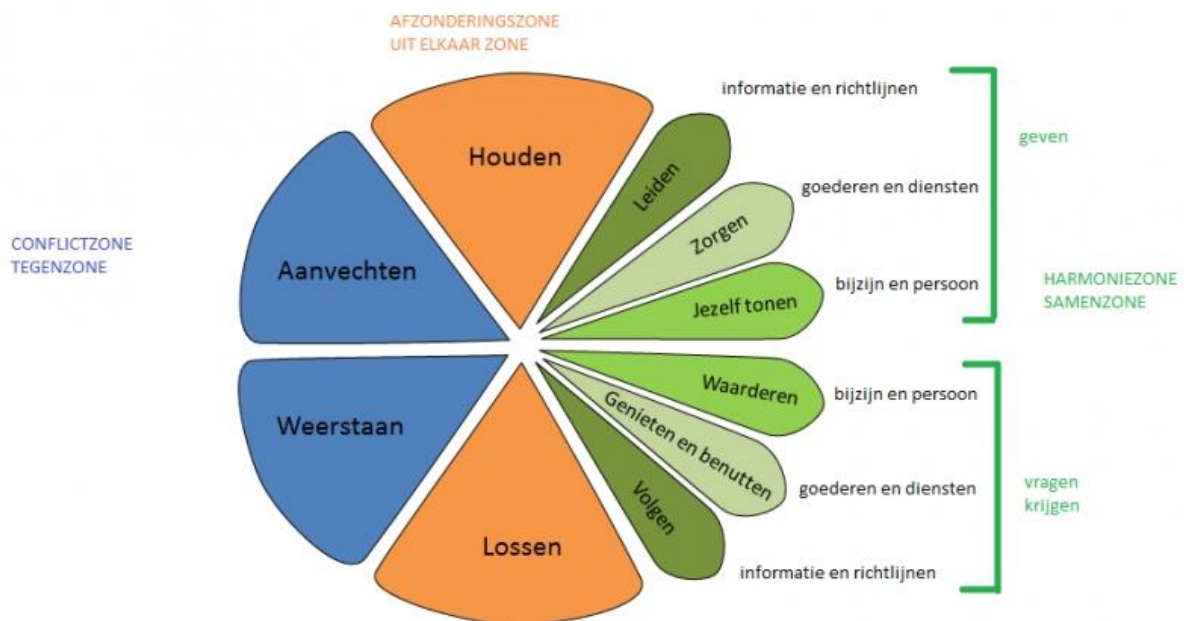
Enkele mogelijke modellen

De Relatiewijzer

De relatiewijzer is een kader om gedrag en sociale interactie te duiden.

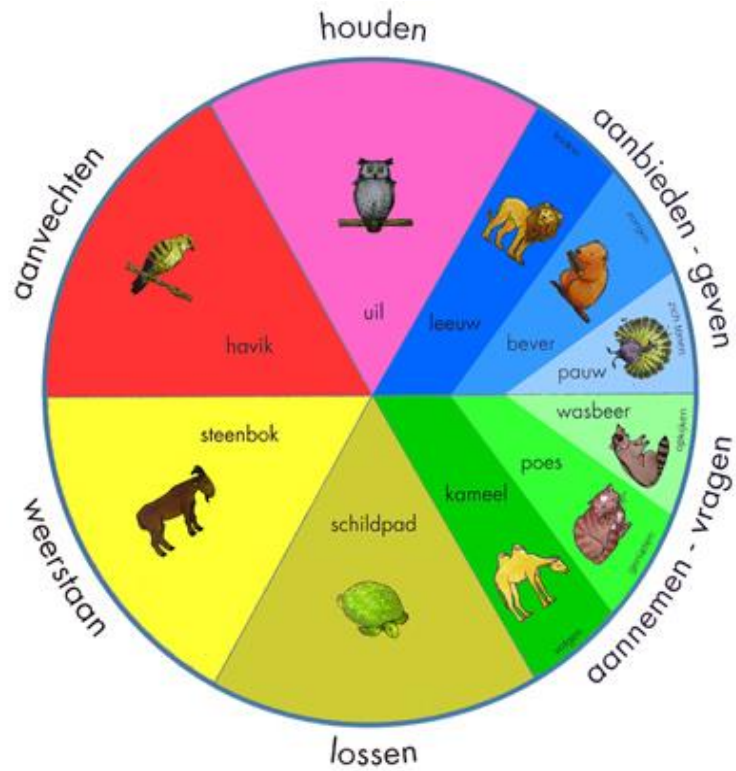
Enkele aandachtspunten:

- Een sociaal competent iemand kan elke relatiewijze op het gepaste moment innemen.
- De relatiewijzen zijn 2 aan 2 complementair.
- Elke relatiewijze kan constructief, maar ook destructief worden ingenomen.
- Verandering roept weerstand op.
- Verschillende stappen:
 - o elke relatiewijze leren kennen = actief doen;
 - o een complementariteit en het samenspel van de relatiewijzen zien en begrijpen en zo gedrag leren voorspellen en begrijpen;
 - o het effect van een bepaalde relatiewijze leren inschatten.
 - o elke actie zorgt voor interactie en voor dynamiek: hier bewust mee omgaan.

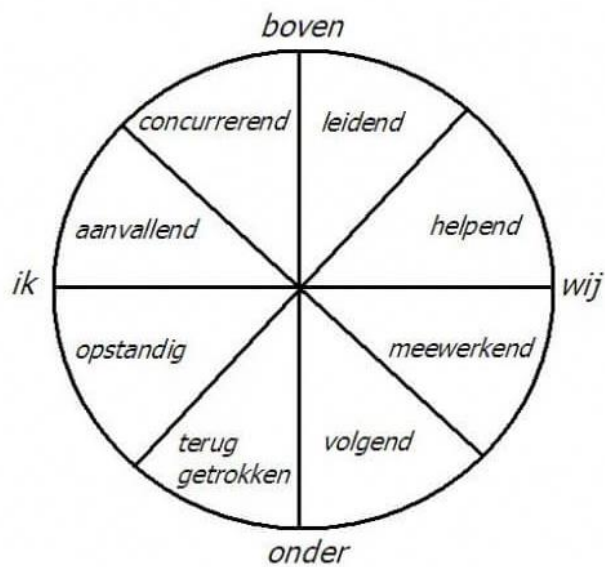
Bron: nascholing VVKSO - 'Relatiewijzer voor leraren(teams)' – Els Herbots

De axenroos

Bron: <https://sites.google.com/site/deaxenroos/home>

Roos van Leary

Bron: <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/communicatie/32143-werken-met-de-roos-van-leary.html>

Geweldloze communicatie/ verbindende communicatie

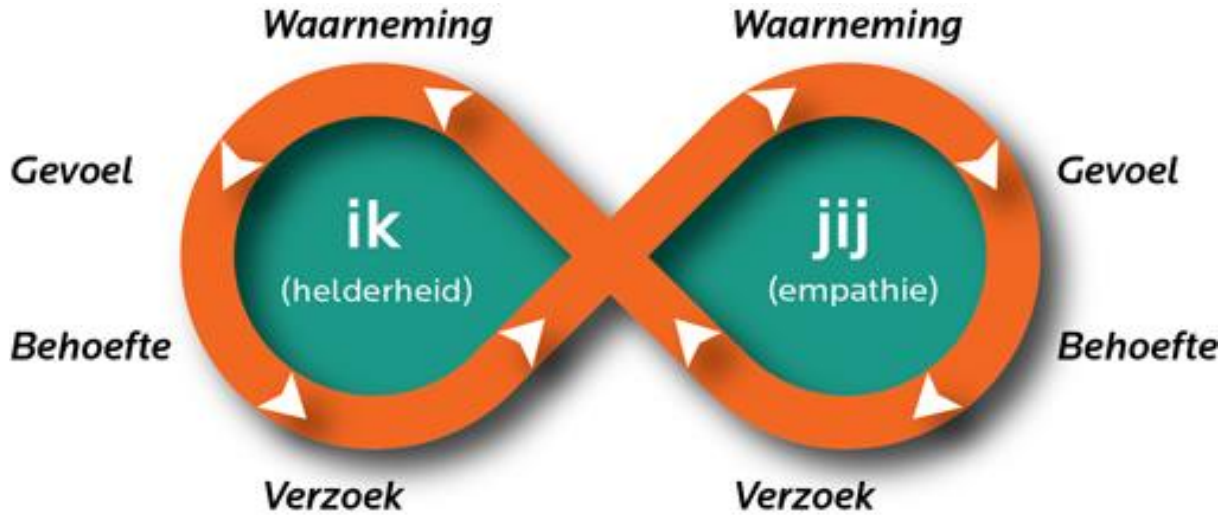

Bron: <https://nl.pinterest.com/pin/619596861209372312/>

Verbindende communicatie

Uit 'leef'

<https://616475.websites.xs4all.nl/herinneringskaartjes.html>

HARD INHOUD HARD RELATIE	HARD INHOUD ZACHT RELATIE
ZACHT INHOUD HARD RELATIE	ZACHT INHOUD ZACHT RELATIE

<https://www.desteven.nl/>

Al 3 keer ben je te laat deze week. Het is elke keer hetzelfde met jou. Vertrek wat vroeger en treuzel wat minder! Ik heb je in de gaten...	Ik merk dat je deze week 3 keer te laat toegekomen bent op school. Op school verwachten we dat je op tijd toekomt. Kunnen we dit na de les samen bespreken en bekijken hoe je in de toekomst wel op tijd kan zijn?
Je komt meer te laat dan op tijd. Op deze manier zal je hier niet lang op school blijven.	Je komt bijna altijd te laat toe op school. Ik besef dat je je broers en zussen eerst gaat afzetten en dat het niet evident voor je is om op tijd te komen. Probeer toch als het kan voor de eerste bel hier te zijn.

Conflicthantering

Bron: <https://www.klascement.net/beeld/86981/hoe-een-conflict-oplossen-de-4-herstelgerichte-vragen/?previous>

Als we met dit alles rekening houden, komen we tot de conclusie dat het belangrijkste in iedere situatie waar we moeten communiceren de relatie zelf is. Hoe twee mensen op elkaar reageren, en niet zozeer de individuele rollen.

LPD 6 De leerlingen werken samen in team in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.

In de 2de graad leerden leerlingen samenwerken met aandacht voor sociale en communicatieve vaardigheden.

Je leert de leerlingen hun takenpakket en bijhorende opdrachten kennen. De leerlingen tonen interesse in de taken van andere teamleden en nemen verantwoordelijkheid voor het team. Je leert leerlingen zich flexibel opstellen in team (bv. bij veranderingen). Leerlingen sturen hun handelen bij op basis van feedback van collega's en leidinggevenden.

Je kan de communicatieve en sociale vaardigheden uit LPD 5 ook toepassen m.b.t. het werken in team, bv. tijdens een groepswerk of op stage. Zo kan je vanuit casussen en via rollenspelen oefenen op specifieke teamgerichte communicatieve en sociale vaardigheden zoals het signaleren en rapporteren (LPD 3), formeel en informeel overleg, via elektronische of digitale weg communiceren over cliëntgegevens, uitwisselen van informatie en vakkennis ... Je leert hen ook op een gepaste wijze in gesprek gaan wanneer taken buiten de eigen bevoegdheid vallen.

Je kan samenwerken breed beschouwen en niet alleen focussen op gezondheidswerkers. Ook met de cliënt en de mantelzorgers bestaat een samenwerkingsrelatie.

- Je kan dit doel zowel realiseren met behulp van een groepswerk, casussen en situatieschetsen in de klas als op stage.
- Je kan de leerlingen laten samenwerken in functie van een vooropgesteld resultaat waarbij collegialiteit zich uit in een eerlijke taakverdeling en de ander helpen na het afwerken van de eigen taken.
- Je realiseert en evalueert dit doel op niveau van **toepassen**.

- LPD 3: je kan dit doel aanbrengen in samenhang met rapporteren aan collega's, mentor of leidinggevenden.
- LPD5: je brengt dit doel aan in samenhang met LPD 5 rond communiceren.
- LPD13: je kan reflecteren over de samenwerking in team

- Interdisciplinair samenwerken:
<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dese/dienst-werk/zoro.html>
- Om het samenwerken van leerlingen te ondersteunen kan de leraar inzetten op coöperatieve leerstrategieën van Kagan <https://bazalt.nl/thema/visie-en-aanpak/kagan-cooperatief-leren/>

Teamfasen van Tuckman: Het is als leraar goed zich bewust te zijn van groepsdynamiek en de 5 teamfasen van Tuckman: Forming, Storming, Norming, Performing en Adjourning. Ze helpen je om te begrijpen waarom het binnen een groep loopt zoals het loopt en zijn een handige kapstok voor een goed groeps gesprek. Van de leerlingen wordt niet verwacht dat zij dit model kunnen toepassen.

- Ook bv. de axenroos, de relatiewijzer ... kunnen zinvol zijn om na te denken over het samenwerken. Het kan een manier zijn om de rollen die mensen op dat moment in de groepsopdracht opnemen bespreekbaar te maken.

LPD 7 De leerlingen plannen en organiseren op methodische wijze een opdracht of zorg met aandacht voor het zorg- en ondersteuningsplan.

In de 2de graad leren de leerlingen methodisch handelen met een aangereikt stappenplan bij het voorbereiden, plannen, uitvoeren en evalueren van een opdracht.

Door het werken met stappenplannen of richtvragen leer je leerlingen om systematisch en methodisch te handelen. Het is belangrijk om in team (of schoolbreed) afspraken te maken over de keuze van een werkmodel, terminologie en dergelijke.

Je laat leerlingen kennismaken met zorg- en ondersteuningsplannen in specifieke contexten.

Leerlingen leren op efficiënte wijze hun taken plannen en organiseren. De leerlingen maken een voorbereiding, informeren zich, plannen hun taken op een efficiënte werkwijze, stellen prioriteiten en zullen na uitvoering ervan evalueren hoe alles verlopen is.

Tijdens de graad groeit de complexiteit van het takenpakket en de nood om taken geïntegreerd aan te pakken. De leerlingen leren taken efficiënt op elkaar afstemmen en flexibel overstappen van de ene taak naar de andere.

De leerlingen sturen het methodisch werken na beoordeling bij op basis van de eigen ervaringen of na feedback van collega's en leidinggevenden.

Je kan de leerlingen in een nieuwe context een bestaand stappenplan of organisatieschema leren lezen en uitvoeren. Maar je kan ook vragen om voor het uitvoeren van een opdracht, zelf een planning te maken op basis van al gekende stappenplannen.

Je kan dit doel aanbieden in samenhang met concrete handelingen en opdrachten vanuit de verschillende doelen en bouwstenen.

Je realiseert en evalueert dit doel op niveau van toepassen.

- Je brengt dit leerplandoel aan in samenhang met o.m. concrete handelingen zoals maaltijdbereiding (LPD23), reinigen (LPD25 en 26), administratieve handelingen verrichten (LPD27), ondersteunen van cliënten (LPD18), aanbieden van vrijetijdsactiviteiten (LPD 31 en 34) enz...

We zoomen in op 2 veel gebruikte werkmodellen: de OVUR(R) strategie en IPUE.

OVUR(R): Oriënteren, Voorbereiden, Uitvoeren, Reflecteren, (Rapporteren)

Een voorbeeld:

Hoe werk ik een opdracht uit?

Ik gebruik de OVUR-methode om in stappen een opdracht of een probleem op te lossen.

Oriënteren

- Wat wordt er verwacht? (evaluatiecriteria)
- Wat weet ik al over het onderwerp?
- Wat zijn mijn eigen doelen voor deze opdracht?
- Waarom moet ik dit (op deze manier) doen?
- Wie zijn de andere groepsleden?
- Wie is mijn publiek?

Voorbereiden

- Ik leg mijn materiaal klaar.
- Ik brainstorm/verzamel ideeën.
- Ik verzamel gegevens/informatie.
- Ik stel een planning/taakverdeling op.

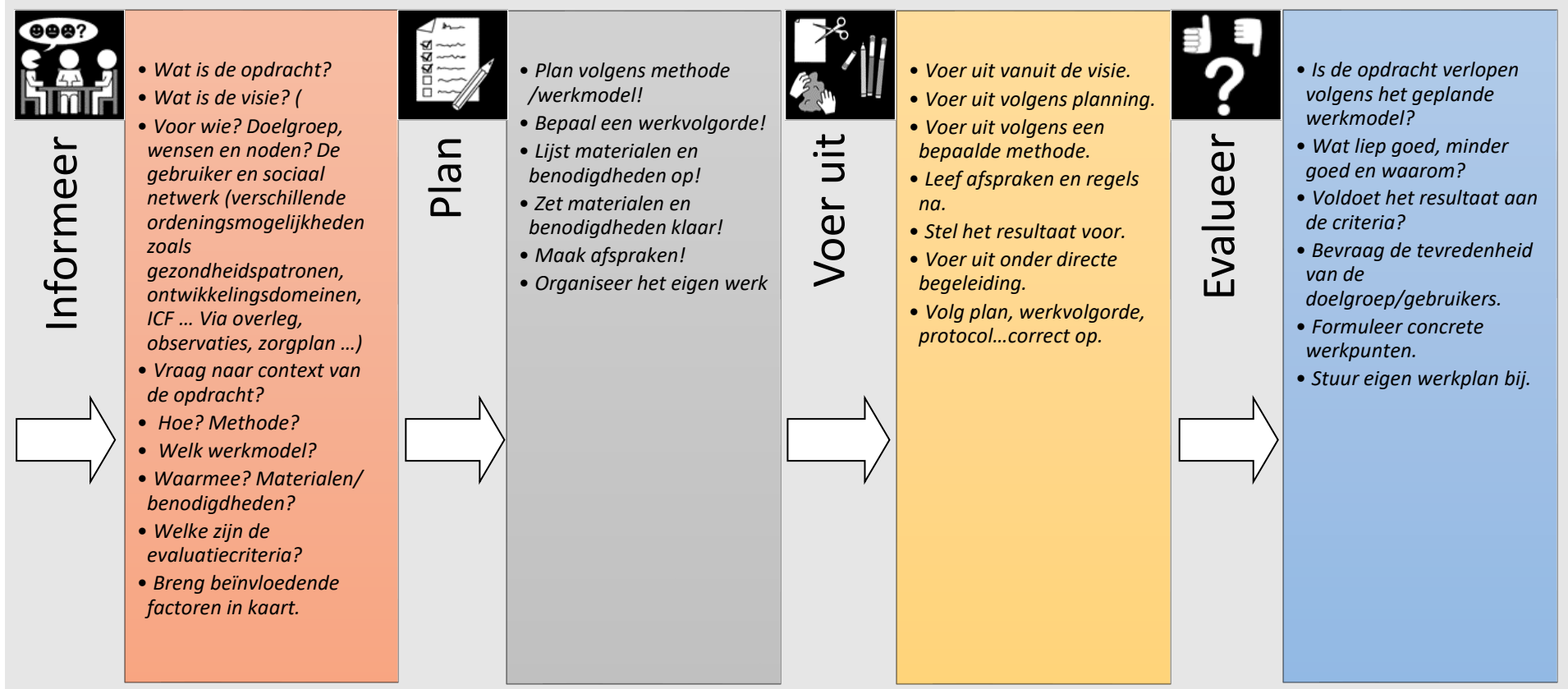
Uitvoeren

- Ik heb aandacht voor wat er verwacht wordt.
- Ik werk nauwkeurig.
- Ik respecteer de vooropgestelde planning.
- Ik hou rekening met de beschikbare tijd, middelen en mensen.

Reflecteren

- Beantwoordt mijn werk aan alle criteria?
- Heb ik de opdracht goed begrepen en voorbereid?
- Heb ik de opdracht goed uitgevoerd?
- Welke problemen heb ik ondervonden bij de uitvoering?
- Hoe pak ik dit in de toekomst aan?

IPUE-stappenplan: Informeren, Plannen, Uitvoeren, Evalueren

Doorheen alle stappen handel je KWALITEITSBEWUST en houd je rekening met mogelijke (evaluatie)criteria

Criteria houden verband met kennis, vaardigheden en attitudes gebaseerd op welbepaalde leerplandoelen. Rekening houdend met de afstemming op de gebruiker.

LPD 8 De leerlingen handelen hygiënisch met aandacht voor gezondheidsbevordering en eenvoudige sterilisatietechnieken.

In de 2de graad maken leerlingen kennis met richtlijnen en procedures om hygiënisch te werken in de thuis- of schoolcontext. Er is aandacht voor de persoonlijke hygiëne (met nadruk op hand- en mondhygiëne) en voor de algemene hygiëne (met betrekking tot de leefomgeving). Ook voedselhygiëne krijgt in samenhang met de doelen van het onderdeel 'indirecte zorg verlenen' de nodige aandacht.

In de 3de graad leren de leerlingen handelen in een professionele context. Ze ontdekken de hygiënische voorschriften eigen aan de verschillende contexten en maken zo kennis met beroepshygiëne. Ze kunnen overeenkomsten en verschillen onderscheiden. Ze maken kennis met procedures, voorschriften en afspraken die sterk worden bepaald door de context. Ze passen de voorschriften consequent toe en kunnen zich flexibel opstellen naargelang de eisen van de specifieke situatie.

Als opstap naar het hygiënisch handelen kan je de leerlingen het verschil tussen reinigen, ontsmetten en steriliseren leren toelichten. Het steriliseren van materialen heeft betrekking op eenvoudige gezinscontexten. De leerlingen weten wat er in die context moet worden gereinigd, ontsmet en gesteriliseerd en kennen de principes voor het dagelijks gebruik.

Je kan de leerlingen de rol van hygiëne in de preventie van (beroeps)ziekte laten ontdekken en dat kaderen in de preventie, bevordering en promotie van gezondheid. Als extra kan je leerlingen laten kennismaken met een Centrale Sterilisatie Afdeling via werkplekleren. De leerlingen leren de werking en de belangrijkste principes kennen. Je realiseert en evalueert dit doel op niveau van **toepassen**.

- Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met procedures (LPD 2) en kritisch reflecteren (LPD 13).
- Je past dit doel toe bij de handelingen horend bij de doelen van indirecte en logistieke ondersteuning (LPD23 tot en met LPD 26) met nadruk op basisprincipes, preventiemaatregelen m.b.t. voedselveiligheid en m.b.t. hygiëne van materialen en infrastructuur.
- Je past dit LPD toe bij de handelingen uit de doelen van de cluster zorg (LPD16 - 22).

- Voedselhygiëne
<https://www.nice-info.be/gezond-eten/veilig-voedsel/hygi%C3%ABne>
- Hygiënisch werken in de thuiszorg
<https://www.zorgvoorbeter.nl/hygiene/hygienisch-werken>
<https://www.gezondheid.be/artikel/huishouden/hygiene-in-de-keuken-4930>
- Infectiepreventie
<https://zorg-en-gezondheid.be/infectiepreventie>

Persoonlijke hygiëne

Handen wassen

CORRECT HANDE WASSEN IN 40 À 60 SECONDEN:

- 1 Bevochtig de handen met water en neem een voldoende hoeveelheid woeibare zeep.
- 2 Wrijf de handpalmen tegen elkaar.
- 3 Wrijf de rechter handpalm over de linker handrug en omgekeerd.
- 4 Wrijf de rechter handpalm tegen de linker handpalm met de vingers van beide handen tussen elkaar.
- 5 Breng de achterkant van de vingers in de andere handpalm en wrijf de vingers tegen deze handpalm heen en weer.
- 6 Wrijf de duim van elke hand in met de palm van de andere hand.
- 7 Wrijf de vingertoppen van elke hand draaiend in, in de palm van de andere hand.
- 8 Spoel de handen goed af zodat alle zeepresten verwijderd worden.
- 9 Droog de handen af met een wegwerphanddoekje.
- 10 Sluit de kraan met het handdoekje zodat je handen niet opnieuw besmet geraken.

ZORGINFECTIES.BE

Bron: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/hier-dragen-we-goede-hygi%C3%ABne-op-handen>

Instructiefilmpje: [link](#)

Handen ontsmetten

CORRECT HANDE ONTSMETTEN IN 20 À 30 SECONDEN:

- 1 Neem een voldoende ruime hoeveelheid handalcohol.
- 2 Wrijf de handpalmen tegen elkaar.
- 3 Wrijf de rechter handpalm over de linker handrug en omgekeerd.
- 4 Wrijf de rechter handpalm tegen de linker handpalm met de vingers van beide handen tussen elkaar.
- 5 Breng de achterkant van de vingers in de andere handpalm en wrijf de vingers tegen deze handpalm heen en weer.
- 6 Wrijf de duim van elke hand in met de palm van de andere hand.
- 7 Wrijf de vingertoppen van elke hand draaiend in, in de palm van de andere hand.

ZORGINFECTIES.BE

Bron: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/hier-dragen-we-goede-hygi%C3%ABne-op-handen>

Instructiefilmpje: [link](#)

BASISVOORWAARDEN VOOR GOEDE HANDHYGIËNE:

kortgeknipte en
propere nagels;
geen kunstnagels
of nagellak

korte
mouwen

handen en onderarmen
zonder juwelen of
polshorloges

afgedekte wondjes

ZORGINFECTIES.BE

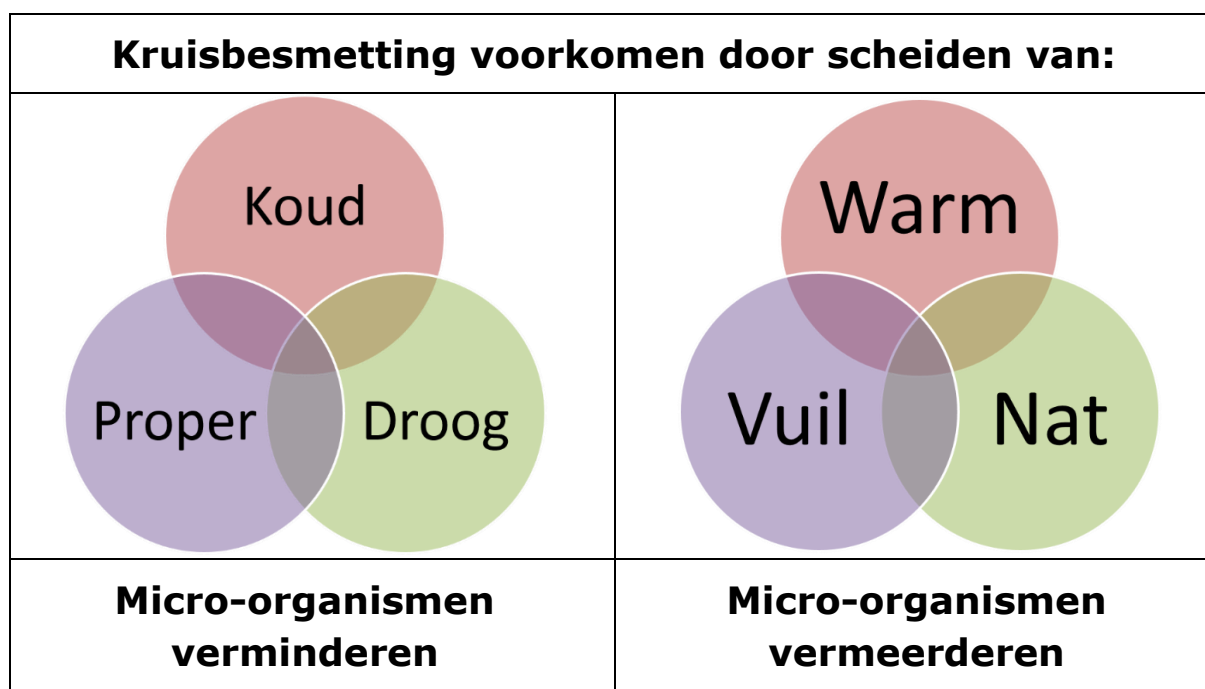
Bron: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/hier-dragen-we-goede-hygi%C3%ABne-op-handen>

Voedselveiligheid - Voedingsmiddelenhygiëne

Overheidswebsite FAVV (Federaal voedselagentschap): zie [link](#)

Op basis van HACCP-scheidingsprincipes: Hazard Analyses Critical Control Points = Gevaren Analyse Kritieke Controle Punten (temperatuur – reiniging – vocht)

LPD 9 De leerlingen handelen veilig voor zichzelf en voor anderen met aandacht voor preventie van besmetting en infectie.

In de 2de graad leren leerlingen veilig handelen met aandacht voor voorschriften, procedures en afspraken. Ze leren veiligheidsaspecten kennen in hun eigen omgeving. Dit kan op school de gewone klascontext zijn, maar ook specifieke regels voor praktijklokalen en brandveiligheid krijgen hierin een plaats.

In de 3de graad leren de leerlingen veilig handelen in een professionele context. Hierbij heb je aandacht voor de verschillende contexten.

Je hebt aandacht voor een brede waaier aan thema's waarbij preventieve maatregelen aan bod komen zoals geluidshinder, blootstelling aan schadelijke stoffen enz. Ook de link naar arbeidsongevallen en beroepsziekten wordt gelegd met onder meer de risicoanalyse en de werkpostfiche. De algemene principes ter preventie van infectie en besmetting krijgen hierbij een plaats. Die worden flexibel aangepast aan de context.

Je kan leerlingen een houding bijbrengen waarbij ze in elke nieuwe context oog krijgen voor brandveiligheid. Ze ontdekken welke investeringen er gebeurd zijn om brand te voorkomen of te vertragen (brandwerende gordijnen en deuren, niets plaatsen voor deuren en uitgangen ...).

Je kan dit doel aanbieden in samenhang met concrete handelingen en opdrachten vanuit de verschillende doelen en clusters van doelen.

Je kan de leerlingen de specifieke procedures eigen aan de organisatie waarin ze aan de slag zijn, leren kennen.

Je leert de leerlingen zorg te dragen voor de eigen veiligheid en die van anderen. Ze leren hoe ze op de hoogte kunnen blijven van de meest recente evoluties in procedures en protocollen.

Je realiseert en evalueert dit doel op niveau van **toepassen**.

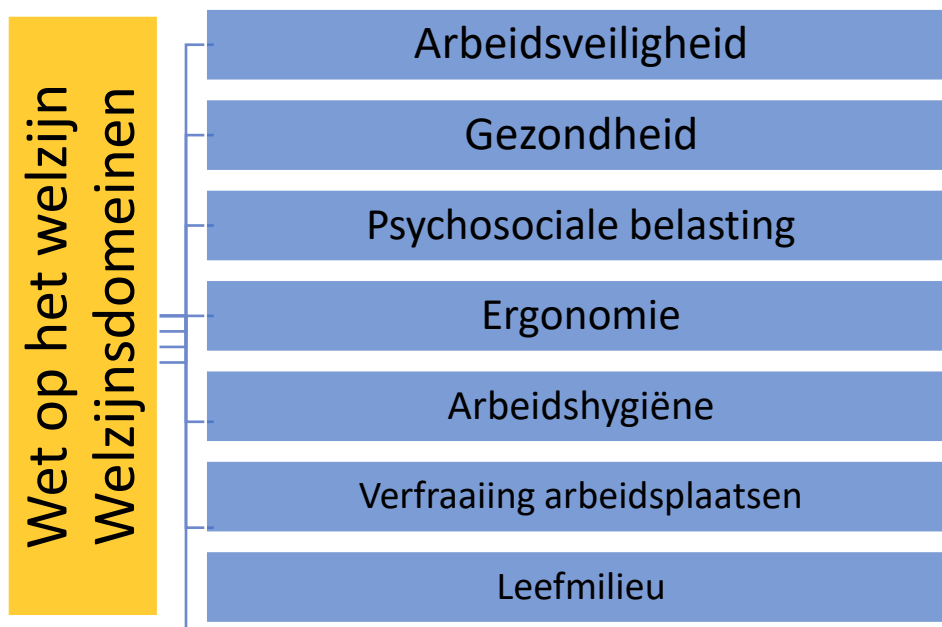
- Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met procedures (LPD 2) waar je de leerlingen uiteenlopende (veiligheids-)voorschriften, procedures en afspraken in de professionele context laat ontdekken en vergelijken.
- Er is ook een samenhang met LPD 8 hygiënisch handelen.
- Samenhang met LPD 20 EHBO
- Je past dit doel toe bij de handelingen horend bij de doelen van indirecte en logistieke ondersteuning, de doelen uit zorg en de doelen uit (ped)agogisch handelen.

- Valpreventie:
[Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen \(valpreventie.be\)](http://Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen (valpreventie.be))
[Napo's films | NAPO \(napofilm.net\)](http://Napo's films | NAPO (napofilm.net))
- Veiligheid in de keuken
<https://www.gezondheid.be/artikel/hygiene/hou-je-keuken-veilig-2476>

Algemeen

De wetgever heeft alles wat betreft veiligheid vastgelegd in een 'wet op het welzijn'. In alle beroepssectoren moeten wettelijke voorschriften opgevolgd worden. Voor leerlingen is het belangrijk te beseffen dat richtlijnen niet zomaar ontstaan maar gelinkt zijn aan de arbeidsorganisatie net om de gezondheid van werknemers in stand te houden en te bevorderen.

Bron: www.beswic.be

- Actoren en organisatie
- Werkhouding, heffen en tillen
- Elektriciteit
- Brand en explosie
- Ongevallen
- Orde, netheid en hygiëne
- Arbeidsmiddelen, machines en gereedschap
- Trappen en stellingen
- Gevaarlijke producten
- Veiligheidssignalisatie.

Bron: <https://safestart.com/>

Risicoanalyse en veiligheidsvoorschriften

De welzijnswetgeving, m.a.w. alle veiligheidsvoorschriften, vertrekt altijd en overal vanuit een risicoanalyse; het is de basis van alle preventiebeginselen. In de derde graad zullen de leerlingen i.f.v. hun stage met risicoanalyses en werkpostfiches geconfronteerd worden.

Preventie betekent immers:

- Probeer risico's te voorkomen; vb... plaats schoonmaakmiddelen in de kinderopvang in de hoogte of achter slot
- Probeer de risico's in te schatten en evalueer de risico's die niet kunnen worden voorkomen; vb... koop enkel schoonmaakmiddelen met veiligheidsdop indien je toch de producten onder de gootsteen wenst te plaatsen of voorzie een slot aan de kastdeur
- Bestrijd risico's bij de bron; vb... peuters niet laten spelen in de omgeving van de gootsteen, de berging ...
- Vervang van wat gevaarlijk is door dat wat niet gevaarlijk of minder gevaarlijk is; vb... kies in de kinderopvang voor biologisch minder toxische schoonmaakmiddelen.
- Geef voorrang aan maatregelen inzake collectieve bescherming boven maatregelen inzake individuele bescherming; vb... Voorzie uniforme maatregelen voor alle personeelsleden inzake werkkledij

Veilig handelen begint bij de inrichting van de werkposten, de keuze van de uitrusting en de materialen, en de technieken en de methodes. Langdurig hetzelfde doen (monotone arbeid) of heel vlug moeten handelen (tempo-gebonden arbeid) zijn bijkomende risico's op ongevallen.

<https://werk.belgie.be/nl/themas/welzijn-op-het-werk>

Gevarensymbolen

GEVAARSYMBOLEN	
	<p>Giftig</p> <p>Giftige producten kunnen gevaarlijk voor de gezondheid of zelfs dodelijk zijn als je ze inademt, inslikt of via de huid opneemt. Voorbeelden: winterproducten met methanol zoals bepaalde antivries- en ontdooiingsmiddelen.</p>
	<p>Corrosief</p> <p>Corrosieve of bijtende producten vernietigen de huid en slijmvliezen bij contact en kunnen zeer zware (brand)wonden veroorzaken. Voorbeelden: gootsteenontstopper en sterke ontkalkingsmiddelen.</p>
	<p>Ontvlambaar</p> <p>Ontvlambare producten ontbranden gemakkelijk als er een vlam, warmtebron of vonk in de buurt is. Voorbeelden: spiritus, aceton, smeerolie en spuitbussen met verf (met brandbare oplosmiddelen).</p>
	<p>Oxiderend</p> <p>Oxiderende producten bevatten veel zuurstof en bevorderen zo sterk de verbranding van ontvlambare of brandbare stoffen. Voorbeelden: Dit zijn producten voor de professionele markt, die je in de supermarkt niet zal tegenkomen.</p>
	<p>Ontpofbaar</p> <p>Ontpofbare producten kunnen door een vlam, warmte, een schok of wrijving ontploffen. Voorbeelden: vuurwerk</p>
	<p>Milieugevaarlijk</p> <p>Producten die als ze in het milieu terecht komen, schadelijk zijn voor de organismen. Ze kunnen bijvoorbeeld vissen- of bijensterfte veroorzaken. Voorbeelden: bepaalde gewasbeschermingsmiddelen</p>
	<p>Irriterend / Schadelijk</p> <p>Irriterende producten veroorzaken bij direct, langdurig of herhaald contact jeuk, roodheid van de huid of ontstekingen. Voorbeelden: handafwasmiddel, vaatwasmachinetabletten</p>
	<p>Lange termijn gezondheidsgevaarlijk</p> <p>Deze producten zijn mogelijk kankerwekkend, kunnen organen beschadigen en schadelijk zijn voor de voortplanting en het embryo. Voorbeelden: thinner (verfverdunder).</p>
	<p>Houder onder druk</p> <p>Deze producten, zoals bijvoorbeeld flessen met zuurstof, worden onder druk opgeslagen.</p>

Bron: <https://lezenvoorgebruik.be/nl>

LPD10 De leerlingen handelen ergonomisch met aandacht voor de eigen ergonomie en de ergonomie van de cliënt.

De leerlingen in de 2de graad leren ergonomisch handelen met aandacht voor ondersteunende hulpmiddelen binnen de thuis- en de schoolcontext. Het accent ligt op het aannemen van de juiste houding in alle situaties. Ze hebben ook oog voor de wisselwerking tussen de materialen en hun eigen houding.

In de 3de graad leren de leerlingen ergonomisch handelen in een professionele context. Hierbij heb je aandacht voor de verschillende contexten.

Leerlingen hebben aandacht voor een ergonomische houding, het gebruik van gepaste hulpmiddelen, hef- en tiltechnieken, verplaatsingstechnieken, een ergonomische werkpostschikking en de richtlijnen voor voldoende beweging. Hierbij hebben ze aandacht voor de eigen veiligheid maar ook voor de veiligheid, het comfort en het welbevinden van de cliënt.

Leerlingen passen de verplaatsingstechnieken en hef- en tiltechnieken toe in functie van de doelgroep (kinderen en volwassenen). Hierbij besteden ze aandacht aan de werkwijze en het materiaal die een impact hebben op het welbevinden van de cliënt. Zo is werken op kindhoogte ook een pedagogisch principe. Je kan dat aspect in samenhang met pedagogische vaardigheden aanbrengen (LPD 28).

De leerlingen verdiepen zich in het effect van die ergonomische maatregelen op de eigen gezondheid. Zowel de korte als de lange termijn komen aan bod. Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met veiligheid (LPD 9) en het voorkomen van arbeidsongevallen en beroepsziekten.

Je kan dit doel aanbieden in samenhang met concrete handelingen en opdrachten vanuit de verschillende doelen en clusters van doelen.

Je leert de leerlingen hoe ze op de hoogte kunnen blijven van de meest recente inzichten, evoluties in procedures, protocollen en hulpmiddelen.

Je realiseert en evalueert dit doel op niveau van **toepassen**.

- Je biedt dit leerplandoel aan in samenhang met LPD9; veiligheid van zichzelf om arbeidsongevallen en beroepsziekten te voorkomen, en veiligheid van de ander.
- Je realiseert dit doel in samenhang met LPD 1 (belevingsgericht handelen) door aandacht te hebben voor het welbevinden, de beleving en het comfort van de cliënt.
- Je kan dit doel aanbieden in samenhang met de doelen uit de verschillende clusters. Dit doel leent zich vooral tot het doelgericht inzetten bij de handelingsgerichte doelen binnen de (in-) directe zorg. Je kan dit doel ook in samenhang aanbrengen met LPD 31 en 34 in functie van een zinvolle vrijetijdsbesteding bij kinderen en ouderen.

- <https://www.ergonomiesite.be/>
- [VerV - Beroepsvereniging Ergonomie](#)
- <https://www.napofilm.net/nl/napos-films/films>
- <https://www.gezondleven.be/themas/beweging-sedentair-gedrag>

Werkpostschikking: de 5 S-methode

Op een georganiseerde werkplek hebben alle materialen een vaste plaats en zijn overbodige materialen afwezig. Daarnaast wordt de werkplek volgens vastgestelde standaarden schoon gehouden en wordt de 5S-staat van de werkplek frequent beoordeeld en gecontroleerd.

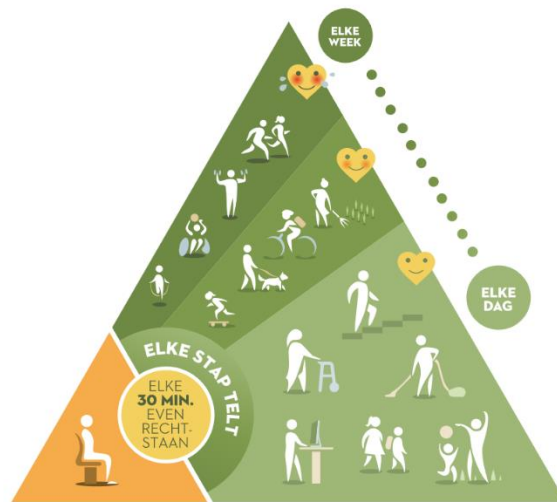

Bron: <http://www.visualworkplace.nl/ontdekken/visualisatie-in-lean/de-5s-methode>

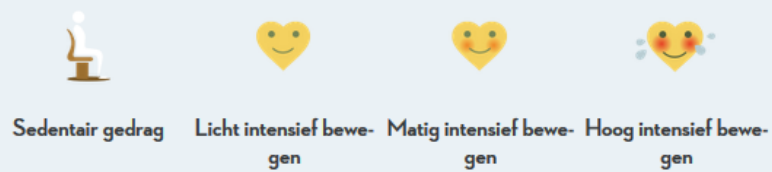

Bron: <http://www.javelijnweb.nl/documentatie/>

De bewegingsdriehoek

Bewegingscategorieën

LPD11 De leerlingen handelen economisch en duurzaam met aandacht voor het sorteren en verwijderen van afval.

In de 2de graad leerden de leerlingen economisch en milieubewust handelen gericht op duurzaamheid; binnen de thuis- en schoolomgeving. Ze zetten in op het voorkomen en sorteren van afval. Ze reflecteren over de voor- en nadelen van ecologische keuzes en maken kennis met diverse labels die duurzaamheid van producten aangeven. Leerlingen groeien naar een duurzame houding in hun handelen.

De leerlingen maakten kennis met het **economisch** handelen in de thuis- en schoolcontext. Ze leren prijzen vergelijken bij het boodschappen doen en worden alert voor de beïnvloeding van reclame.

In de 3de graad leren de leerlingen economisch en duurzaam handelen in de professionele context.

Leerlingen maken kennis met het beheer van een huishoudbudget, spreiding van kosten en betalingen, omgaan met de financiële middelen van anderen. Economisch handelen omvat elementen van tempo en efficiëntie. Ook de specifieke economische aspecten in contexten waarin leerlingen aan de slag gaan, komen aan bod.

Duurzame elementen kunnen daaraan meteen worden gekoppeld: kostenbewust boodschappen doen, verpakkingsarme winkels, bewustwording van sluipverbruik bij elektrische toestellen, enz... De specifieke maatregelen die de betrokken sectoren hierin nemen, krijgen een plaats. Duurzaamheid uit zich eveneens in een milieubewuste persoonlijke houding. De regels rond sorteren en verwijderen van afval worden aan- en toegepast in diverse professionele contexten.

Je kan de leerlingen de specifieke procedures en afspraken rond afvalpreventie, sorteren en recycleren eigen aan de organisatie, leren kennen. Je kan hen specifieke aanpassingen zoals bv. het hanteren van medisch en zorg gerelateerd afval, laten ontdekken.

Je kan leerlingen de prijs van producten en verzorgingsmateriaal laten ontdekken, hen bewust maken wie de financiële last draagt en welk impact dat heeft op de cliënt.

Vanuit de aandacht voor duurzaamheid kan je met de leerlingen een debat voeren over duurzaamheid versus kostprijs versus hygiëne, veiligheid en beleving. Mogelijke thema's zijn het vervangen van textiel en linnen, incontinentiemateriaal, gebruik van wegwerpgoederen, fairtrade, investeren in nieuwe toestellen met beperkter energieverbruik en bestrijding van sluipverbruik ...

Als extra kan je leerlingen stimuleren om duurzame producten, ondanks een eventuele hogere kostprijs, toch te laten overwegen vanuit andere dan economische elementen. Ook het belang van innovatie en voortschrijdend inzicht inzake mogelijke gevolgen voor de gezondheid kan je hierbij betrekken.

Nog als extra kan je het begrip duurzaamheid ook toepassen in de relationele context. Zo ontdekken leerlingen het belang van investeren in relaties en de wijze waarop dat moet gebeuren om ook op lange termijn effecten te ervaren.

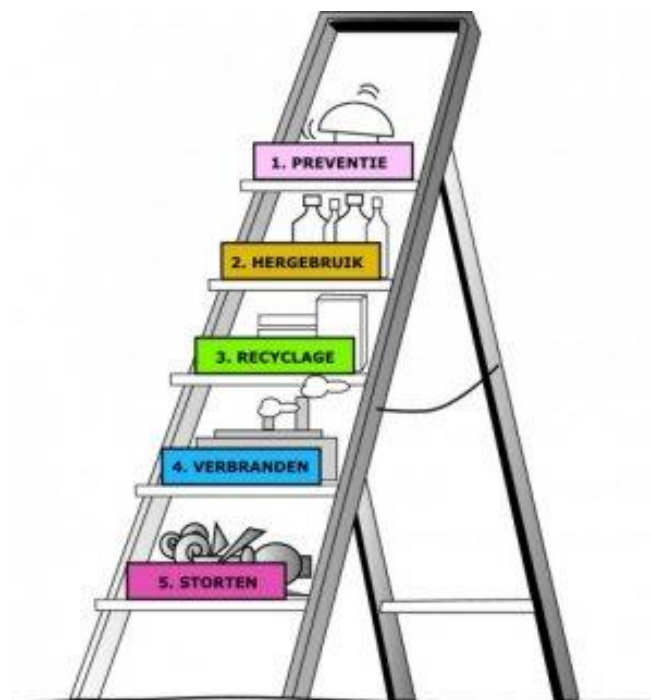

- Samenhang met andere doelen uit het kwaliteitsbewust handelen zoals bv. het spanningsveld tussen het economisch en duurzaam werken versus het hygiënisch (LPD 9) en veilig (LPD10) handelen. Je kan leerlingen hierover kritisch laten reflecteren (LPD13).
- In samenhang met maaltijdbereiding (LPD 23) kan dit luik o.m. volgende aspecten behandelen: voedselverspilling, correct bewaren van voedingsmiddelen, keuze voor voorverpakte boterhammen, kleine portieverpakkingen of gemeenschappelijk te gebruiken producten (yoghurt, confituur, sauzen ...), soorten verpakkingsmaterialen (hergebruik of wegwerp) en beperken van afval.
- Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met het verrichten van eenvoudige administratieve handelingen (LPD27).

- <https://www.milieubewust.net/>
- [Duurzame zorg | Kennisplein Zorg voor Beter](#)
- [Green Deal Duurzame zorg - 013 | Departement Omgeving - Vlaamse overheid \(vlaanderen.be\)](#)
- Afval voorkomen: <https://www.ovam.be/voedselverlies>

Ladder van Lansink

Bron: <http://myhomeservices.nl/de-ladder-van-lansink/>

Afval sorteren

Bron: <https://www.fostplus.be/>

Bron: <https://www.fostplus.be/SiteCollectionDocuments/Publicaties/Sorteergids.pdf>

Energielabel

Hoe ziet het nieuwe energielabel eruit?

Huidige energielabel

Nieuwe energielabel

Voorbeeld van energielabels voor een koelkast zonder vriesvak

- De **QR-code** geeft toegang tot meer informatie over het model
- De **aangepaste energie-efficiëntieklasse** voor deze koelkast (A+++ op het vroegere label, nu C)
- De **jaarlijkse energieconsumptie** van de koelkast volgens de nieuwe berekeningswijze
- Het **volume** van de koelkast, uitgedrukt in liter (L)
- Het **geluidsniveau**, uitgedrukt in decibel (dB) en op een schaal van 4 niveaus (klasse C in dit geval)

economie **.be**

LPD12+ De leerlingen ontwikkelen gezondheidsvaardigheden in functie van het eigen mentale welbevinden.

LPD 12 +

In de 2de graad maken de leerlingen kennis met begrippen als (totale) gezondheid en mentaal welbevinden. Ze stonden stil bij mentaal welbevinden en beschermingsfactoren van mentaal welbevinden.

De WHO definieert mentale gezondheid als een toestand van welbevinden waarin elk individu haar eigen potentieel realiseert, kan omgaan met de normale spanningen in het leven, productief kan werken, en in staat is een bijdrage te leveren aan zijn of haar gemeenschap. Welbevinden wordt globaal beschreven als de positieve component van mentale gezondheid.

De leerlingen leren gezondheidsvaardigheden in een professionele context maar dit kan niet worden losgekoppeld van de privéomstandigheden. Leerlingen leren wat zelfzorg voor hen persoonlijk inhoudt, ze leren hun persoonlijke grenzen ontdekken en signalen zien wanneer hun welbevinden bedreigd wordt. De leerlingen ontwikkelen veerkracht en een gepaste assertiviteit waarbij ze zich naargelang de situatie flexibel kunnen opstellen.

De leerlingen ontdekken welke gezondheidsvaardigheden ze kunnen inzetten om een gezond evenwicht te vinden tussen draaglast en draagkracht, werk en vrije tijd, inspanning en ontspanning. Ze leren werkzaamheden loslaten maar ook eventuele (negatieve) ervaringen die ermee gepaard gaan. Ze besteden aandacht aan de impact van hun professionele activiteiten op hun omgeving zoals de gevaren van continue bereikbaarheid. De verantwoordelijkheid van de werkgever en het eigen aandeel wordt besproken.

Je kan de leerlingen de inhoud van de geluksdriehoek laten toetsen aan dit leerplandoel. Ze kunnen kritisch reflecteren aan de hand van enkele concrete casussen. Je kan de leerlingen op zoek laten gaan naar mogelijke hulpinstanties: welke instanties geven ondersteuning, rol van de sociale kaart, functie van de vertrouwenspersoon ...

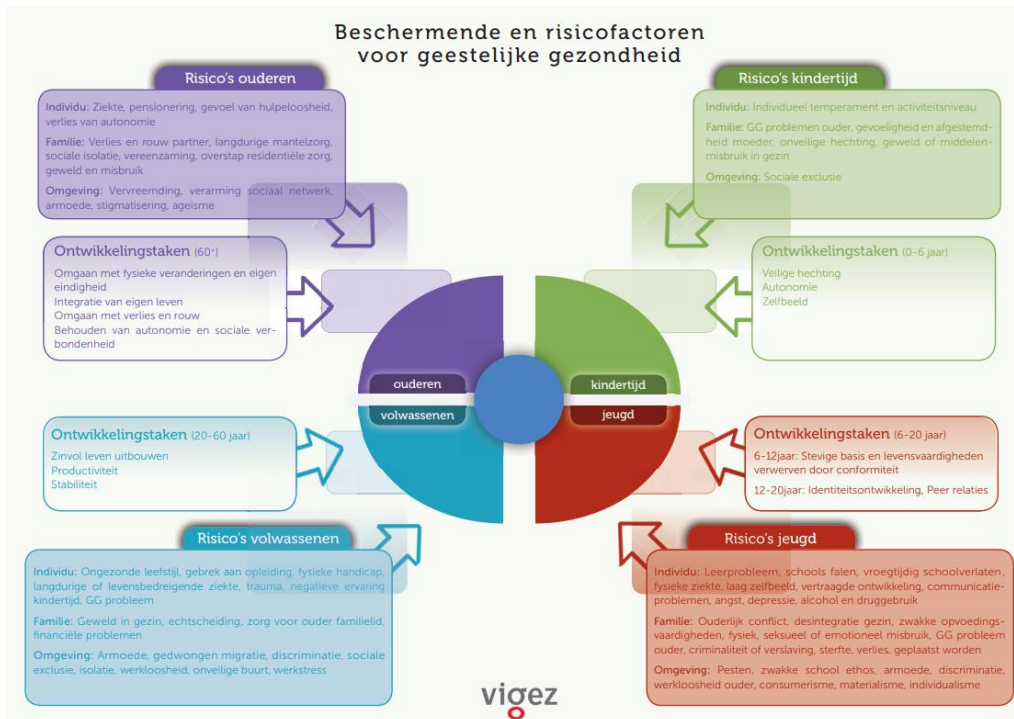

- Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met omgaan met sociale en communicatieve vaardigheden (LPD 5).
- Ook reflecteren (LPD 13) kan aan bod komen
- In het leerplandoel rond ergonomie (LPD 10) wordt de link gelegd naar zorg dragen voor de eigen fysieke aspecten.

- Bij ['Te Gek?!'](#) vind je een mooi aanbod voor scholen rond geestelijke gezondheid.
- Een interessant lessenspakket over geestelijke gezondheid voor secundaire scholen is ['Take Off'](#).

- Meer weten over de geluksdriehoek? Zie [link](#).
- Werkplezier: <https://www.zorgvoorbeter.nl/werkplezier>
- [Nok Nok, goed in je vel](#)
- <https://www.gezondleven.be/themas/mentaal-welbevinden/mentaal-welbevinden>
- <https://www.gezondleven.be/projecten/teamveerkracht>
- [De ZorgSamen | Veerkracht voor zorgverleners en welzijnswerkers](#)

De geluksdriehoek

Met de [geluksdriehoek](#) wil men mensen informeren en bewuster maken over geluk en over hoe ze zich gelukkig en goed in hun vel kunnen voelen. De geluksdriehoek wil mensen de weg wijzen over wat ze kunnen doen om aan hun geluksgevoel te werken.

<https://www.mijnpositievegezondheid.be/tools/de-test>

Gezondheidsvaardigheden

Informatie vinden

De weg naar hulpverlening kennen
Gezondheidsinfo / hulp vragen
Brochures vinden
Bijsluiters vinden
Apps, websites, ... kennen
...

01

02

Informatie begrijpen

Begrijpen wat de hulpverlener vertelt
Belangrijkste info op / uit brochures,
campagnes, bijsluiters, apps,
websites, ... begrijpen
...

03

04

Informatie beoordelen

Is de gelezen, gehoorde, ... info
betrouwbaar?

Informatie toepassen

Ik volg de stappen uit de brochure,
bijsluiter, app, recept, ...
Ik volg het advies van de hulpverlener
...

Wie gezondheidsvaardig is, kan de eigen gezondheid in handen nemen. Om dat te kunnen, moet je info over gezondheid kunnen vinden, begrijpen, beoordelen en toepassen

Bron: gezond leven

LPD13 De leerlingen reflecteren over een situatie, het eigen handelen en het effect ervan op anderen.

In de 2de graad leren leerlingen reflecteren met behulp van een aangereikt reflectiemodel (= een bestaand, bruikbaar reflectiemodel, niet zomaar reflectievragen) over het eigen handelen en het effect hiervan op anderen.

De leerlingen passen de reflectievaardigheden in een professionele context toe, al kan er ook een deel van de privésituatie bij betrokken zijn.

Het accent ligt op het effect van het eigen handelen op de anderen: welke gevolgen worden opgemerkt bij het stellen van bepaald gedrag of het aannemen van sommige houdingen? Ook het effect op de kwaliteit van de dienstverlening en op de organisatie komt aan bod. De leerlingen groeien in het verwoorden van die reflecties en leren ze delen met elkaar.

Je kan de leerlingen laten gebruik maken van een (zelfgekozen) reflectiemodel maar ook van eigen reflectievragen. Het leerplandoel geeft niet aan dat er moet gereflecteerd worden volgens een reflectiemodel. Reflectiemodellen bieden zeker inspiratie om grondig/diepgaand te reflecteren, een focus te leggen (bv. de axenroos is zinvol om gedrag in groepsverband en samenwerking te bestuderen) ...

Er zijn verschillende soorten reflectiemodellen.

Hieronder worden een aantal reflectiemodellen aangereikt.

Let op bij evaluatie van reflecteren: dit doel leent zich vooral tot het geven van feedback. Indien je dit doel wil beoordelen, gebruik je best concrete evaluatiecriteria waarin het gedrag van de leerling duidelijk beschreven staat. Deze rubric of one kan inspiratie bieden.

Leerplandoel met criteria	Dit heb je goed gedaan	Bereikt	Feedforward
<ul style="list-style-type: none"> Met behulp van een werkmodel blik ik terug op de situatie en analyseer ik vertrekkende vanuit gedachten, gevoelens en intenties: <ul style="list-style-type: none"> hoe ik de situatie heb aangepakt wat het effect is op de ander 		Ik formuleer <ul style="list-style-type: none"> mijn gedachten mijn gevoelens mijn intenties mijn reactie de reactie van de ander Ik geef het onderliggende verband tussen bovenstaande zaken.	
<ul style="list-style-type: none"> Met behulp van een werkmodel blik ik vooruit en formuleer een aantal verbeterpunten om mijn handelen/leren bij te sturen. 		<ul style="list-style-type: none"> Ik formuleer een aantal (... specificeer) verbeterpunten om mijn handelen/leren bij te sturen. Ik stuur mijn handelen bij 	

Je kan dit doel aanbieden in samenhang met opdrachten en handelingen met betrekking tot al de doelen uit de verschillende clusters.

Je kan dit doel aanbrengen in samenhang met het belevingsgericht handelen (LPD1), het communiceren (LPD 5), het samenwerken (LPD 6), eigenlijk kan je dit aan heel wat doelen van het kwaliteitsvol handelen koppelen.

Je kan het reflecteren ook aanbieden in samenhang met de stage, het eigen leerproces (zie ook GFL) enz.

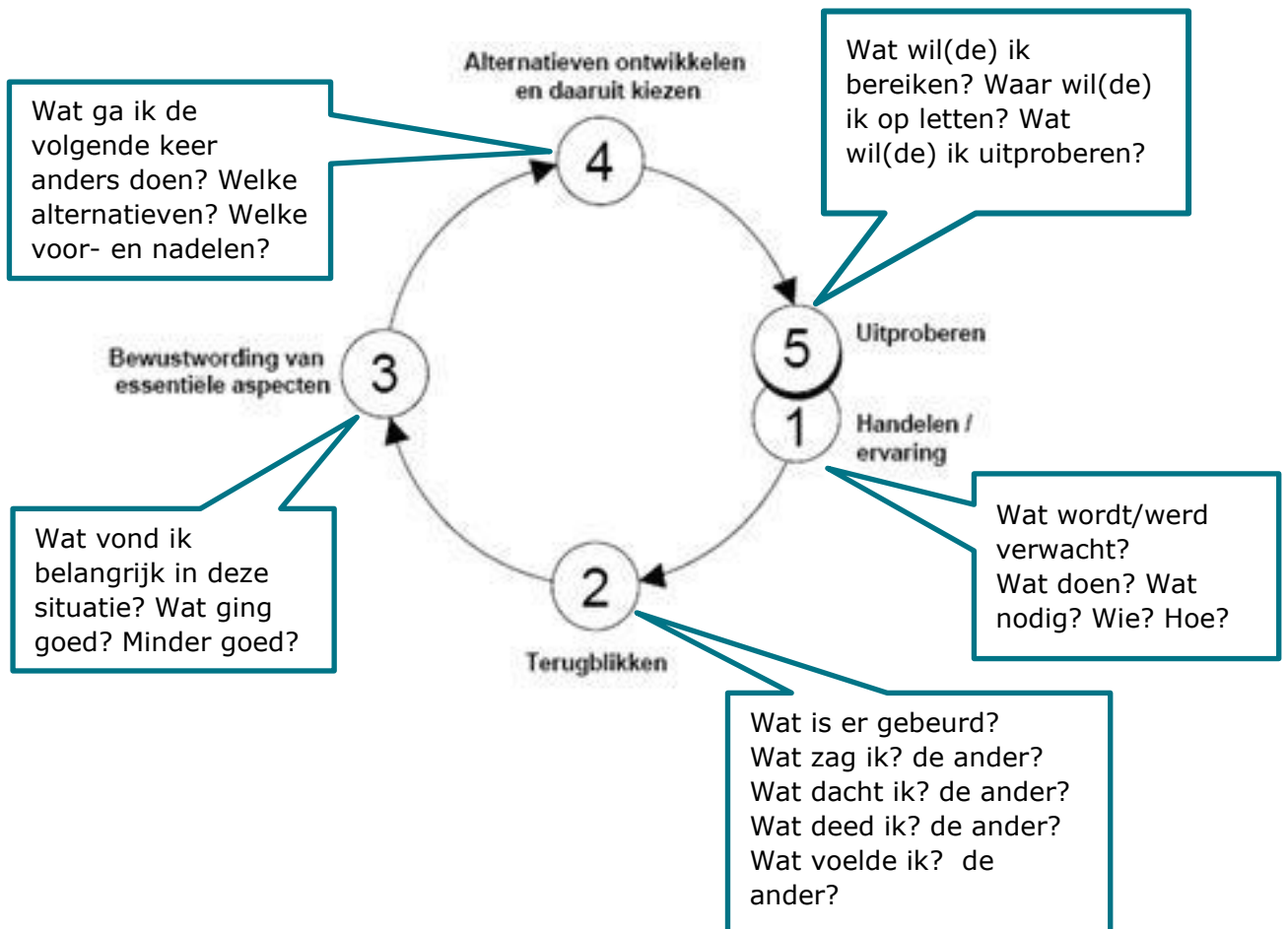

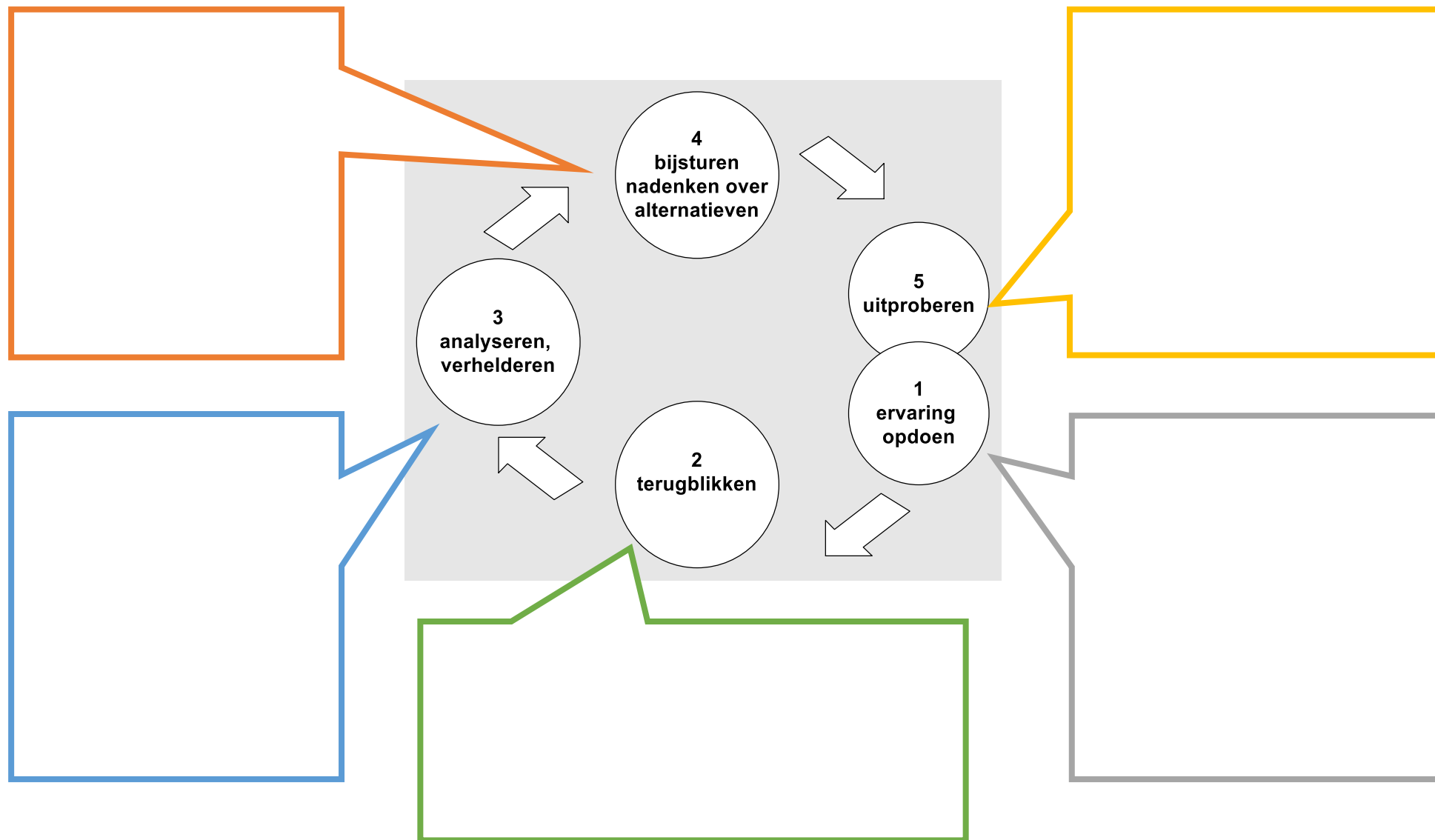
Enkele interessante bronnen:

- reflectieve opdrachtenbundel op [yammer](#).
- [reflectietoolbox](#)
- [Reflecteren en leren | Kennisplein Zorg voor Beter](#)

Mogelijke reflectiemodellen

Reflectiespiraal van Korthagen

Axenroos (Zie LPD 5)

De relatiewijzer (zie LPD5)

Roos van Leary

Kompas, met vier windrichtingen

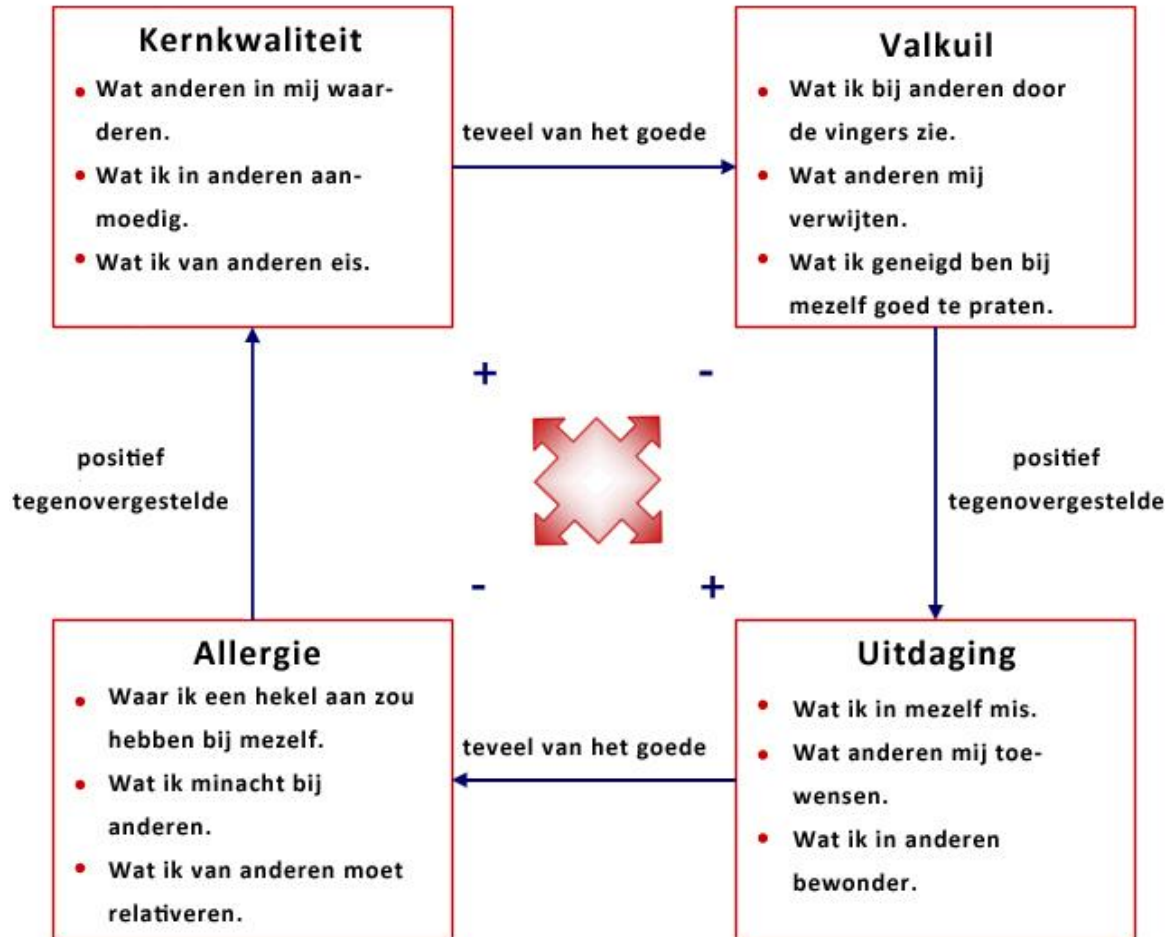
Om te reflecteren over samenwerken kan ook het kompas met de vier windrichtingen gebruikt worden.

Bron: <https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/nieuws/doorbreek-de-praatbarak-publicatie-over-professioneel-leren-team>

Kernkwadranten van Ofman

De methodiek van Ofman pas je voornamelijk toe als je onder de loep wilt nemen hoe je op persoonlijk vlak functioneert. De methodiek brengt je kernkwaliteiten, valkuilen, uitdagingen en allergieën in kaart.

Bron: <https://www.arteveldehogeschool.be/studielicht/node/93/>

STARR-methodiek zelfreflectie

STARR & zelfreflectie

Situatie

Concrete relevante situatie: Wie, wat, waar? (feiten en omstandigheden)

Taak

Wat was je doel? Wat wilde je bereiken? Waar wilde je heen in de situatie? Welke opdracht had je jezelf gegeven?

Acties

Wat deed je daarvoor in deze situatie? Wat waren de reacties? Waarom? Hoe reageerde jij toen? Wat weerhield je ervan? Hoe voelde jij je toen? Wat deden de anderen en waarom?

Resultaat

Wat was het resultaat van je aanpak? In hoeverre heeft het effect opgeleverd? Ben je geslaagd in je opzet?

Reflectie

Wat heb je geleerd uit deze situatie? Wat zou je nu wellicht anders doen en waarom?

LPD14 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem of een uitdaging in de context van zorg en ondersteuning door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.

Om dit leerplandoel te bereiken, gaan leerlingen bij een bepaald probleem of uitdaging, op zoek naar een oplossing. Ze nemen een onderzoekende houding aan en maken gebruik van inzichten uit de wetenschappen, technologie of wiskunde. Ze integreren deze inhouden in hun concrete aanpak en gaan op zoek naar betrouwbare bronnen. De leerlingen worden uitgedaagd om zelf initiatief te nemen en voorstellen aan te brengen. Het probleemoplossend denken wordt daarbij gestimuleerd.

Je kan leerlingen bijbrengen hoe ze een probleem analyseren en eventueel in deelproblemen opsplitsen. Je kan hen stappenplannen en zoekrichtingen aanbieden, maar het accent ligt vooral op het creatief zoeken naar een oplossing. Leerlingen leren over de grenzen van het eigen vakdomein te kijken en andere inzichten te integreren.

Je kan dit leerplandoel op een projectmatige manier realiseren. Het kan gaan om een kleinschalig probleem of uitdaging dat aansluit bij de leefwereld van de leerlingen.

Het is aangewezen om te vertrekken van een specifieke situatie. Leerlingen zetten kennis en vaardigheden in door creatief te denken: ze bedenken mogelijke oplossingen, wegen deze tegenover elkaar af en maken keuzes. Stappenplannen kunnen dit proces ondersteunen. Een probleemoplossend proces verloopt systematisch, maar daarom niet volgens een vast stramien.

Je kan ervoor zorgen dat leerlingen in de klas makkelijk informatie kunnen opzoeken en inspiratie kunnen verzamelen. Het is waardevol om ook tussentijdse resultaten te bespreken. Leerlingen kunnen ook feedback aan elkaar geven.

Goed gekozen problemen of uitdagingen kunnen spontaan aanleiding geven tot integratie van meerdere domeinen of disciplines. Voorbeelden van problemen en uitdagingen waarvoor een relatief eenvoudige (model)oplossing kan worden ontwikkeld:

- Het gebruik van technologische toepassingen om ondersteuning te bieden aan mensen met een beperking.
- Het omrekenen van de hoeveelheid ingrediënten voor een bepaald aantal personen.
- Het verwijderen van vlekken uit kleding.
- ...

Je kan aandacht besteden aan keuzes die leerlingen maakten bij het ontwerpen van een oplossing. Leerlingen kunnen die beargumenteren en hun denkproces illustreren: door foto's te nemen van deeloplossingen, documentatie te verzamelen, tekeningen, schema's, eenvoudige berekeningen te maken, een proefmodel samen te stellen ...

Het is niet omdat leerlingen een oplossing ontwerpen, dat deze effectief gerealiseerd dient te worden. Wel belangrijk is dat deze getest of geëvalueerd wordt: een nieuwe of aangepaste werkwijze, een interventie, een technisch systeem (product, apparaat ...).

Je kan dit leerplandoel aanbrengen in samenhang met LPD 6 (samenwerken) en LPD 13 (reflecteren) waarbij je de leerlingen laat reflecteren over het proces, het resultaat, de samenwerking enz.

Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met doelen uit de verschillende clusters en inhouden uit het MAVO.

- [Aan de slag in je klas \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/)
- [Voorbeeldmatig leerplankader creatief denken en handelen - SLO](#)

Onderzoekend en ontwerpend leren

Bron: [Aan de slag in je klas \(katholiekonderwijs.vlaanderen\)](https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/)